

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΓΙΑ ΤΟ

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»

Ιούλιος 2026

[1]

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 30 Ιουνίου 2026 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Α' της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο: «Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις».

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τον κ. **Μιχάλη Αλέπη**, την κα **Κατερίνα Δασκαλάκη**, τους κ.κ. **Ιωάννη Ριζεάκο**, **Άγγελο Δημάρα**, **Ιωάννη Λυμβαίο** και κα **Δήμητρα Ινές Αγγελή**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε η κα **Δήμητρα Ινές Αγγελή**, Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες η κα **Ιωάννα Προφύρη**, Επιστημονικό στέλεχος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ με ειδίκευση σε θέματα φύλων και καταπολέμησης των διακρίσεων και οι κ.κ. **Κίμων Λογοθέτης**, Σύμβουλος Διαχείρισης Κυκλοφορίας, Καθηγητής Κυκλοφοριακής Αγωγής και κ. **Δήμητρης Λογαράς** Κοινωνικός Ανθρωπολόγος - Εμπειρογνώμονας Αναπηρίας/Επιστημονικό Στέλεχος Ε.Σ.Α.μεΑ.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, ο κ. **Δημήτρης Μπίμπας**, Επιστημονικός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δύο (2) συνεδριάσεις στις 10 Ιουλίου 2026.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ.....	4
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	11
<i>ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ- ΜΙΚΡΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ</i>	15
ΣΧΟΛΙΑ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ	17
ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ	24
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΜΕΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. επί του Σχ/Ν του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας

**«Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές
για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες
διατάξεις»**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Το πλαίσιο άσκησης της κοινωνικής πολιτικής στην Ευρώπη και στην Ελλάδα βρίσκεται σήμερα μπροστά σε ένα σταυροδρόμι σύνθετων διαχειριστικών προκλήσεων και νέων δυναμικών όπως αυτές αναπτύσσονται διεθνώς λόγω της δημογραφικής μεταβολής, της ενεργειακής μετάβασης, των μεταναστευτικών ροών, του στεγαστικού ζητήματος και άλλων ζητημάτων. Για πολλές δεκαετίες, ο βασικός της ρόλος του κοινωνικού κράτους ήταν η προστασία των ευάλωτων πολιτών από τους κοινωνικούς/ οικονομικούς κινδύνους, όπως η φτώχεια, οι ανισότητες, η ανεργία, η ασθένεια, το γήρας, η αναπηρία, και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Ωστόσο, οι κοινωνικές, οικονομικές, γεωπολιτικές και δημογραφικές μεταβολές των τελευταίων ετών έχουν αλλάξει σημαντικά το περιβάλλον μέσα στο οποίο διαρθρώνεται και εφαρμόζεται εν συνόλω η κοινωνική πολιτική. Οι διαδοχικές οικονομικές κρίσεις, η πανδημία, οι νέες μορφές εργασίας, η αύξηση του κόστους ζωής, η γήρανση του πληθυσμού, η κλιματική κρίση και η διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων διαμορφώνουν ένα νέο τοπίο, στο οποίο τα παραδοσιακά εργαλεία κοινωνικής προστασίας συχνά αποδεικνύονται ανεπαρκή.

Αναμφίβολα, η σημαντικότερη πρόκληση που συναρτάται με το δημοκρατικό κεκτημένο και την πολιτική σταθερότητα αφορά σήμερα στη διεύρυνση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, η οποία οξύνεται σε παγκόσμια κλίμακα. Παρότι η Ευρώπη εξακολουθεί να διαθέτει από τα πιο ανεπτυγμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας, η ανισότητα στο εισόδημα, στις ευκαιρίες και στην

πρόσβαση σε βασικά αγαθά βαίνει εντεινόμενη¹. Η άνοδος του κόστους στέγασης, η ενεργειακή φτώχεια, η αδυναμία πολλών νοικοκυριών να ανταποκριθούν στις βασικές τους ανάγκες, αλλά και οι ανισότητες στην πρόσβαση στην υγεία και στην εκπαίδευση δείχνουν ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν μεταφράζεται αυτόματα σε κοινωνική ευημερία για όλους. Η κοινωνική πολιτική καλείται, επομένως, όχι μόνο να αντιμετωπίσει την φτώχεια σε διάφορες μορφές, αλλά και να περιορίσει τις βαθύτερες κοινωνικές ανισότητες που απειλούν τη συνοχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Το πλαίσιο άσκησης της κοινωνικής πολιτικής επομένως σήμερα μετασχηματίζεται διαρκώς καλύπτοντας όλο το φάσμα των πεδίων παρέμβασης, με σημαντικές υστερήσεις να παρατηρούνται κυρίως στους τομείς προστασίας της αναπηρίας, στη στεγαστική πολιτική και στην υποστήριξη της γονεϊκότητας, την προστασία της μητρότητας (συνδεόμενα έμμεσα με το δημογραφικό ζήτημα).

Με το νομοσχέδιο *«Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»* του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, επιχειρούνται να θεραπευτούν ορισμένες διαστάσεις αυτής της πολιτικής μετάβασης της κοινωνικής πολιτικής προς ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας για τους περισσότερο ευάλωτους. Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει σημαντικές και καινοτόμες παρεμβάσεις στους τομείς της αναπηρίας, της παιδικής προστασίας, της στέγασης, της ενίσχυσης υφιστάμενων κοινωνικών προγραμμάτων, καθώς και της αναδιοργάνωσης δομών και διαδικασιών του Υπουργείου, ενώ διευρύνει το πεδίο εφαρμογής σε υφιστάμενα σχήματα κοινωνικής προστασίας που κρίθηκαν επιτυχή κατά την πιλοτική εφαρμογή τους.

Οι κυριότερες ρυθμίσεις του νομοσχεδίου αφορούν στα εξής:

- ***Μονιμοποίηση του θεσμού του «Προσωπικού Βοηθού»***

¹ <https://www.tanea.gr/print/2025/12/16/world/oi-akraies-anisotites-pou-kathorizoun-ton-21o-aiona/>

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα συμβάλλει ουσιαστικά στην ανεξάρτητη διαβίωση και στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή, αποκτά πλέον μόνιμο χαρακτήρα και εθνική εμβέλεια.

- ***Ταχεία ανάπτυξη κοινωνικών κατοικιών σε ανενεργά στρατόπεδα (ακίνητα ΤΑΕΘΑ)***

Τροποποιείται το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίηση προγραμματικών συμβάσεων που αφορούν ακίνητα του Ταμείου Ακινήτων Εθνικής Άμυνας (ΤΑΕΘΑ). Εισάγεται μία καινοτόμος διαδικασία ταχείας ωρίμανσης των σχετικών έργων, η οποία παρακάμπτει ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες, χωρίς όμως να μειώνεται ο απαιτούμενος θεσμικός έλεγχος. Στις εκτάσεις αυτές θα προβλέπεται η ανέγερση στρατιωτικών και κοινωνικών κατοικιών, καθώς και η δημιουργία των αναγκαίων συνοδών υποδομών, όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί, φαρμακεία και καταστήματα τροφίμων, με στόχο την παροχή άμεσων και μόνιμων λύσεων στέγασης για πολίτες και στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων.

- ***Καθολική εφαρμογή της Πρώιμης Παιδικής Παρέμβασης***

Το νομοσχέδιο εισάγει διατάξεις για υφιστάμενα προγράμματα, με κεντρική πρόβλεψη την καθολική εφαρμογή του προγράμματος Πρώιμης Παιδικής Παρέμβασης, το οποίο ενισχύει ουσιαστικά την εθνική πολιτική αποϊδρυματοποίησης.

- ***Επέκταση δημογραφικών και στεγαστικών προγραμμάτων***

Τροποποιούνται οι όροι του Προγράμματος Δημογραφικής Ανάπτυξης, ώστε να διευρυνθεί ο κύκλος των ωφελουμένων, ενώ παράλληλα συνεχίζεται απρόσκοπτα η χορήγηση επιδόματος στέγασης στους δικαιούχους του Προγράμματος «Κάλυψη».

- ***Ενίσχυση της αυτονομίας ατόμων με αναπηρία όρασης***

Προβλέπεται η διαδικασία επιμόρφωσης εκπαιδευτών κινητικότητας και δεξιοτήτων, αντιμετωπίζοντας ένα διαχρονικό έλλειμμα εξειδικευμένου προσωπικού που είναι απαραίτητο για την ενίσχυση της αυτονομίας των ατόμων με αναπηρία όρασης.

- **Ψηφιοποίηση υπηρεσιών και συγκρότηση Εθνικής Πύλης Αναπηρίας**

Ρυθμίζεται η λειτουργία της Εθνικής Πύλης Αναπηρίας μέσω της συστηματικής ενοποίησης των ψηφιακών συστημάτων, όπως η Κάρτα Αναπηρίας, το Ψηφιακό Μητρώο και το Μητρώο Παροχών Αναπηρίας. Παράλληλα, ιδρύεται νέο Μητρώο Δομών, με στόχο την αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία του συνολικού συστήματος υποστήριξης.

- **Επιχειρησιακή ενίσχυση του Ο.Π.Ε.Κ.Α.**

Διευρύνονται οι σκοποί του ΟΠΕΚΑ και αποσαφηνίζονται οι πόροι που μπορεί να αξιοποιεί, με γνώμονα την εμπειρία και τη διοικητική του τεχνογνωσία. Οι νέες διατάξεις ενισχύουν τον ρόλο του Οργανισμού στη διαχείριση προγραμμάτων ενεργητικής κοινωνικής ένταξης και προνοιακού χαρακτήρα, συμβάλλοντας σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, καλύτερο συντονισμό και δημοσιονομική ορθότητα.

Με το συγκεκριμένο νομοσχέδιο επιχειρείται μια συνολική αντιμετώπιση των προαναφερθέντων ζητημάτων εντός 84 άρθρων, τα οποία κατανέμονται σε τρεις διακριτές μείζονες ενότητες (Α, Β, Γ).

Η **Ενότητα Α** υπό το γενικό τίτλο ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ, ΤΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ περιλαμβάνει 6 Μέρη.

Στο Μέρος Α της Ενότητας περιγράφεται το πλαίσιο θεσμοθέτησης του προσωπικού βοηθού για άτομα με αναπηρία.

Το Μέρος Β περιλαμβάνει τις διατάξεις για εκπαίδευση κινητικότητας, προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης για άτομα με αναπηρία όρασης.

Το Μέρος Γ εμπεριέχει τις διατάξεις για την θεσμοθέτηση της εθνική πύλη αναπηρίας και κάρτα αναπηρίας.

Το Μέρος Δ περιλαμβάνει ρυθμίσεις του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων Και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), με έμφαση στα αναπηρικά επιδόματα

Το Μέρος Ε περικλείει ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, με έμφαση στην Πρώιμη Παρέμβαση και τη στεγαστική κοινωνική πολιτική.

Στο Μέρος ΣΤ εμπεριέχονται συμπληρωματικές ρυθμίσεις κοινωνικής πολιτικής.

Η **Ενότητα Β** υπό το γενικό τίτλο ΑΣΦΑΛΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΧΡΗΣΤΩΝ περιλαμβάνει 3 Κεφάλαια, με έμφαση στους κανόνες κυκλοφορίας και οδήγησης και στην ασφάλιση, διάθεση και τις κυρώσεις για την παράνομη χρήση Ελαφρών Προσωπικών Ηλεκτρικών Οχημάτων (ΕΠΗΟ).

Η **Ενότητα Γ** υπό το γενικό τίτλο ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΜΗ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΝΝΑΒΗΣ περιλαμβάνει διατάξεις για την αυστηροποίηση και τον καλύτερο έλεγχο της διάθεσης των σκευασμάτων κάνναβης από καταστήματα λιανικής πώλησης.

Τέλος, στην **Ενότητα Δ** με τίτλο «ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ» (άρθρο 84) προβλέπεται ο χρόνος έναρξης ισχύος των επιμέρους διατάξεων κατά τα αναλυτικά αναφερόμενα στο άρθρο αυτό.

Επισημαίνεται ότι το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου² αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Ανοιχτής Διακυβέρνησης στις 26/06/2026 ώρα 18:15, με καταληκτική ημέρα ώρα ολοκλήρωσης της διαδικασίας στις 10/07/2026 ώρα 18:15. Δηλαδή

² <https://www.opengov.gr/koinsynoik/?p=9816>

συνολικά, 14 ημέρες. Απεστάλη και στην Ο.Κ.Ε. προς διατύπωση γνώμης στις 30 Ιουνίου 2026 από το Τμήμα Γ' της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, με καταληκτική ημερομηνία στις 8 Ιουλίου 2026.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην παρούσα νομοθετική πρωτοβουλία δεν υπήρχε μέχρι και τη σύνταξη της παρούσης γνώμης αναρτημένη αιτιολογική έκθεση/έκθεση συνεπειών ρυθμίσεων, γεγονός που δυσχεραίνει περαιτέρω την έγκυρη και έγκαιρη αξιολόγηση των προτεινόμενων διατάξεων, σύμφωνα με τα όσα έχουν αναρτηθεί στη Δημόσια Διαβούλευση.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοθετικού υλικού (σ/ν), σε ένα τόσο καίριο και σύνθετο πεδίο πολιτικής όπως η κοινωνική πολιτική, που περιλαμβάνει σημαντικά μέτρα για την αναπηρία, τα παιδιά και τη στεγαστική πολιτική δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης, πέραν του χρόνου προδιαβούλευσης και συζήτησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να είναι ικανός, ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

Άλλωστε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994 (άρθρο 2 παρ. 2) ορίζεται ότι η **Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος.** Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες, μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου

δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.

Επισημαίνεται ότι σε αντίστοιχες γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής επί σχεδίων και προτάσεων Κανονισμών και Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αφιερώνεται πολλαπλάσιος χρόνος διαβούλευσης, με ακρόαση φορέων και αξιωματούχων των αρμόδιων Διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άνω των 2 μηνών) πριν το τελικό κείμενο εισαχθεί προς ψήφιση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Με βάση τις παραπάνω αρχές, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά εισαγωγικά ότι με το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο εισάγονται ρυθμίσεις οι οποίες απαντούν αρκετά ικανοποιητικά στο πρόταγμα του εκσυγχρονισμού και της βελτίωσης ορισμένων πεδίων άσκησης πολιτικών κοινωνικής προστασίας, ενώ παράλληλα επισημαίνει συμπληρωματικές παρεμβάσεις, οι οποίες δύνανται να λειτουργήσουν βελτιωτικά στη συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις κατά την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής είναι η διατήρηση των κεκτημένων του κοινωνικού κράτους σε μια περίοδο έντονων δημοσιονομικών πιέσεων και νέο αναδυόμενων κινδύνων. Τα κράτη-μέλη καλούνται να χρηματοδοτήσουν ένα ευρύ πλαίσιο κοινωνικών παροχών σε καθεστώς διεθνών ανακατατάξεων, πολυπλοκότητας, οικονομικών προβλημάτων και εσωτερικών αντιφάσεων, όπως η δέσμευση πόρων- κονδυλίων από τον Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό για την Αμυντική της Θωράκιση της ΕΕ .

Παράλληλα, μετεξελίσσονται τα πρότυπα διαχείρισης για τις υπηρεσίες υγείας, την πολιτική επιδομάτων, τη στοχευμένη παρέμβαση σε ευπαθείς ομάδες, τις πολιτικές ένταξης και προγράμματα φροντίδας, την ίδια στιγμή που οι κοινωνικές ανάγκες αυξάνονται. Η γήρανση του πληθυσμού αναδιαμορφώνει τα ασφαλιστικά και υγειονομικά συστήματα, καθώς αυξάνεται το ποσοστό των ηλικιωμένων που χρειάζονται συνταξιοδοτική κάλυψη, ιατρική φροντίδα και μακροχρόνια υποστήριξη. Παράλληλα, η μείωση των γεννήσεων και η συρρίκνωση του ενεργού πληθυσμού περιορίζουν τη φορολογική και ασφαλιστική βάση πάνω στην οποία στηρίζονται τα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Το αποτέλεσμα είναι μια διαρκής πίεση για «μεταρρυθμίσεις», οι οποίες συχνά μεταφράζονται σε περιορισμό παροχών ή αυστηροποίηση των όρων πρόσβασης σε αυτές.

Στο σημείο αυτό, η περίπτωση της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστική. Η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει υψηλά ποσοστά φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, χαμηλή αγοραστική δύναμη, μεγάλες δυσκολίες πρόσβασης των νέων σε σταθερή εργασία και στέγη, καθώς και σημαντικές ελλείψεις σε υπηρεσίες φροντίδας, ψυχικής υγείας και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων. Με άλλα λόγια, η ελληνική κοινωνική πολιτική εξακολουθεί να λειτουργεί συχνά υπό καθεστώς πίεσης και αποσπασματικότητας, προσπαθώντας να καλύψει μεγάλες ανάγκες με περιορισμένους πόρους.

Παρατηρούμε ότι στο σκέλος της προστασίας των ατόμων με ΑμεΑ απαιτούνται περισσότερες παρεμβάσεις τόσο στο θεσμικό πλαίσιο, όσο και στο πεδίο εφαρμογής, στην ενίσχυση συμμετοχής στα κοινά αλλά και την κοινωνική ζωή. Με τα σημερινά δεδομένα, οι επιδόσεις της χώρας στο πεδίο κάλυψης και προστασίας των ατόμων με αναπηρία δεν είναι ενθαρρυντικές.

Σύμφωνα με το Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου της ΕΣΑμεΑ ³,

Η κατά κεφαλή εθνική δαπάνη (2022) για παροχές κοινωνικής προστασίας σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ)[i] ανέρχεται στη χώρα σε 5.696,94, όντας κατά 43% χαμηλότερη από τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27 (10.013).

Το 2024, η Ελλάδα καταγράφει την χαμηλότερη τιμή στον δείκτη «Επίδραση των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εξαιρουμένων των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας» που υπολογίστηκε σε 16,6 μονάδες, όταν σε επίπεδο ΕΕ των 27 καταγράφεται τιμή υπερδιπλάσια, που ανέρχεται σε 34,4.

Οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές για την «Αναπηρία» ανέρχονται το 2022 σε 1.901 εκατ. Ευρώ, καταλαμβάνοντας μόλις το 3,8% των δαπανών κοινωνικής προστασίας (δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό στην ΕΕ-27), όταν ο μέσος όρος της Ε.Ε.(27) ανερχόταν στο 7%.

Σε κοινωνικό επίπεδο, μία ακόμη σημαντική πρόκληση, τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Ελλάδα, είναι η μεταβολή της ίδιας της φύσης της εργασίας. Η ψηφιοποίηση, η αυτοματοποίηση, η εξ αποστάσεως εργασία, οι πλατφόρμες και οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης δημιουργούν νέα δεδομένα ως προς το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. Από τη μία πλευρά, οι αλλαγές αυτές προσφέρουν δυνατότητες παραγωγικότητας και ευελιξίας. Από την άλλη, όμως, γεννούν σοβαρά ερωτήματα για την εργασιακή ασφάλεια, τα ασφαλιστικά δικαιώματα και την

³ <https://paratiritirioanapirias.gr/el/results/publications/104/koinwnikh-prostasia-sthn-ellada-oi-paroxes-gia-thn-anaphria-katatassoy-n-th-xwra-stis-teleytaies-8eseis-ths-eyrwphs>

προστασία των εργαζομένων που κινούνται εκτός των παραδοσιακών μορφών μισθωτής εργασίας. Αν η κοινωνική πολιτική συνεχίσει να είναι δομημένη αποκλειστικά γύρω από το πρότυπο της σταθερής πλήρους απασχόλησης, κινδυνεύει να αφήσει εκτός προστασίας ένα ολοένα μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού. Συνεπώς, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι σύγχρονες μορφές εργασίας που αναδεικνύονται (εξ' αποστάσεως εργασία, τηλεργασία, εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες, ψηφιακοί νομάδες, κλπ) ώστε το πλέγμα κοινωνικής προστασίας να είναι ολιστικό.

Ιδιαίτερα κρίσιμο για τη χώρα μας είναι και το ζήτημα της δημογραφικής γήρανσης. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής αποτελεί αναμφίβολα κοινωνική κατάκτηση, όμως ταυτόχρονα δημιουργεί αυξημένες ανάγκες σε συντάξεις, φροντίδα, υπηρεσίες υγείας και υποστηρικτικές δομές για τους ηλικιωμένους. Στην Ελλάδα, όπου η οικογένεια εξακολουθεί να αναλαμβάνει μεγάλο μέρος της φροντίδας, η πίεση αυτή μεταφέρεται συχνά στα νοικοκυριά και κυρίως στις γυναίκες, οι οποίες επωμίζονται δυσανάλογα το βάρος της άτυπης φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων και εξαρτώμενων μελών. Εδώ αναδεικνύεται μια ακόμη αδυναμία της κοινωνικής πολιτικής: ενώ συχνά αναγνωρίζει τις ανάγκες, δεν διαθέτει πάντα τις αναγκαίες δημόσιες υπηρεσίες και δομές για να τις καλύψει ουσιαστικά.

Παράλληλα, η μετανάστευση και οι προσφυγικές ροές αποτελούν διαρκή πρόκληση για τα ευρωπαϊκά συστήματα κοινωνικής πολιτικής. Το ζήτημα δεν αφορά μόνο τη διαχείριση των συνόρων ή την παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής βοήθειας, αλλά και την κοινωνική ένταξη, την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία, τη στέγαση και την εργασία. Η κοινωνική πολιτική καλείται να απαντήσει στο ερώτημα πώς μπορεί να διασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς, στιγματισμό και νέες μορφές⁴ περιθωριοποίησης.

Επιπρόσθετα, η πρόκληση της κλιματικής κρίσης, η οποία συχνά δεν αντιμετωπίζεται ως πεδίο κοινωνικής πολιτικής, ενώ στην πραγματικότητα έχει

⁴ Μπορούμε να αναφέρουμε ένα σύγχρονο παράδειγμα όπως αυτό της Ισπανίας, όπου το θεσμικό πλαίσιο προβλέπει μετανάστες με παιδιά 6-9 ετών που γράφονται στα σχολεία να λαμβάνουν κάρτα παραμονής.

έντονες κοινωνικές συνέπειες. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, οι φυσικές καταστροφές, η ενεργειακή ανασφάλεια και η αύξηση του κόστους βασικών αγαθών πλήττουν περισσότερο τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Η κοινωνική πολιτική καλείται να ενσωματώσει την έννοια της «δίκαιης μετάβασης», δηλαδή πολιτικές που θα προστατεύουν τους πιο ευάλωτους από το κοινωνικό κόστος της περιβαλλοντικής και ενεργειακής μετάβασης.

Η ανάπτυξη της μικροκινητικότητας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες τάσεις στις σύγχρονες αστικές μεταφορές. Τα τελευταία χρόνια, τα Ελαφρά Προσωπικά Ηλεκτρικά Οχήματα (Ε.Π.Η.Ο.), και ιδιαίτερα τα ηλεκτρικά πατίνια, χρησιμοποιούνται ευρέως στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις, δημιουργώντας νέες δυνατότητες μετακίνησης αλλά και νέες προκλήσεις για την οδική ασφάλεια.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία καταδεικνύει ότι όσο αυξάνεται η χρήση των Ε.Π.Η.Ο., αυξάνεται παράλληλα και η ανάγκη ύπαρξης σαφών κανόνων κυκλοφορίας, κατάλληλων υποδομών και αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του European Transport Safety Council (ETSC), τα περισσότερα τροχαία ατυχήματα με Ε.Π.Η.Ο. σημειώνονται:

- σε σηματοδοτούμενες διασταυρώσεις,
- κατά τη διέλευση από κόμβους,
- σε περιοχές με αυξημένη κυκλοφορία πεζών,
- κατά τη συνύπαρξη με λεωφορεία και βαρέα οχήματα,
- σε οδούς πολλαπλών λωρίδων κυκλοφορίας.

Η διεθνής εμπειρία έχει επίσης αναδείξει ότι οι σημαντικότεροι παράγοντες πρόκλησης ατυχημάτων είναι:

- η έλλειψη γνώσης των κανόνων κυκλοφορίας,
- η μη χρήση προστατευτικού εξοπλισμού,
- η υπερβολική ταχύτητα,
- η οδήγηση χωρίς εμπειρία,
- η χρήση κινητού τηλεφώνου κατά την οδήγηση,
- η λανθασμένη θέση του οχήματος στο οδόστρωμα.

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη θεσπίσει ειδικούς κανόνες για τα Ε.Π.Η.Ο., οι οποίοι περιλαμβάνουν περιορισμούς ταχύτητας, υποχρεώσεις των χρηστών και ειδικές ρυθμίσεις για τις εταιρείες εκμίσθωσης.

Από τη συγκριτική αξιολόγηση προκύπτει ότι η Ελλάδα επιλέγει μία από τις αυστηρότερες προσεγγίσεις ως προς την ηλικία χρήσης και την ασφαλιστική κάλυψη. Η επιλογή αυτή κρίνεται θετική, καθώς δίνει προτεραιότητα στην προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Ωστόσο, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η επιτυχία της μικροκινητικότητας δεν βασίστηκε αποκλειστικά στις κυρώσεις. Βασίστηκε κυρίως:

- στην εκπαίδευση,
- στις ασφαλείς υποδομές,
- στην αποτελεσματική αστυνόμευση,
- στη χρήση τεχνολογίας,
- στη σαφή κατανομή ευθυνών.

Η διεθνής εμπειρία αποδεικνύει ότι οι αυστηρότερες ποινές από μόνες τους δεν αρκούν για τη μείωση των τροχαίων ατυχημάτων, καθώς απαιτείται μια ολοκληρωμένη πολιτική πρόληψης, η οποία να ξεκινά από την εκπαίδευση του χρήστη και να ολοκληρώνεται με αποτελεσματικό έλεγχο της εφαρμογής των κανόνων.

Η Ο.Κ.Ε. αναγνωρίζει ότι το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου περιλαμβάνει σειρά ρυθμίσεων που κινούνται σε θετική κατεύθυνση, ιδίως ως προς το σκέλος της επέκτασης του «Προσωπικού Βοηθού», της αναβάθμισης της Εθνικής Πύλης Αναπηρίας και του Μητρώου δικαιούχων, της θεσμοθέτησης της Πρώιμης Παρέμβασης, της οργάνωσης των παροχών σε άτομα με αναπηρία, της κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής, καθώς και του αυστηρότερου πλαισίου για τη χρήση Ε.Π.Η.Ο. και διάθεσης σκευασμάτων φαρμακευτικής κάνναβης.

Αναμφισβήτητα, η καθιέρωση του Προγράμματος «Προσωπικός Βοηθός» ως μόνιμης υπηρεσίας εθνικής εμβέλειας αποτελεί μια σημαίνουσα παρέμβαση στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας, ιδιαίτερα όσον αφορά δικαιούχους τα άτομα με αναπηρία. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα για τη σταδιακή διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικών ανεξάρτητης διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία στη χώρα μας και ανταποκρίνεται σε ένα διαχρονικό και θεμελιώδες αίτημα του αναπηρικού κινήματος. Η μετατροπή της πιλοτικής εφαρμογής σε μόνιμο θεσμό δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη σταθερή παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης, με επίκεντρο τη βούληση, τις επιλογές και τις ανάγκες του ίδιου του ατόμου με αναπηρία, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 19 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Επιπλέον, η θεσμοθέτηση του προγράμματος Πρώιμης Παρέμβασης (Άρθρα 48-50) κινείται σε γενικές γραμμές στη σωστή κατεύθυνση, υπό το πρίσμα ότι, για πρώτη φορά, επιχειρείται στην Ελλάδα η δημιουργία ενός ενιαίου, ολιστικού πλαισίου υποστήριξης από τη γέννηση έως το 6ο έτος, υπερβαίνοντας το στενό ιατροκεντρικό μοντέλο προσέγγισης. Στο πλαίσιο αυτό, το εν λόγω Νομοσχέδιο εισαγάγει ορισμένες πολύ θετικές τομές, όπως: i) το οικογενειοκεντρικό μοντέλο προσέγγισης, μετατοπίζοντας τις διαδικασίες παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον του παιδιού (στο σπίτι, στον βρεφονηπιακό σταθμό), με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξης του παιδιού και της οικογένειας και την αποφυγή της περιθωριοποίησής τους, ii) την αρχή της διεπιστημονικότητας, με τη δημιουργία

ομάδων εξειδικευμένων επιστημόνων από διάφορες ειδικότητες που συνεργάζονται, προκειμένου για τη σφαιρική αξιολόγηση της λειτουργικότητας, καθώς και iii) την κατάρτιση Εξατομικευμένου Σχεδίου Υποστήριξης Οικογένειας (ΕΣΥΟ). Μάλιστα, η βαρύτητα εφαρμογής του εν λόγω Προγράμματος αναδεικνύεται σε πολλαπλά επίπεδα ιδιαίτερα κρίσιμη. Να αναφερθεί χαρακτηριστικά ότι, από οικονομική σκοπιά για παράδειγμα, ο νομπελίστας οικονομολόγος James Heckman (2006) απέδειξε ότι κάθε 1 ευρώ που επενδύεται στην πρώιμη παιδική ηλικία επιστρέφει πολλαπλάσια στην οικονομία μέσω της μείωσης των δαπανών ειδικής αγωγής και της αύξησης της μελλοντικής παραγωγικότητας.

Ωστόσο, και λειτουργώντας αναφορικά με την αξιολόγηση του παρόντος Νομοσχεδίου πάντοτε με γνώμονα τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD), τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Άρθρο 3 - Βέλτιστο Συμφέρον του Παιδιού) και τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες για την ίση μεταχείριση, διαπιστώνεται ότι το εν λόγω Νομοσχέδιο περιέχει διατάξεις που ενδέχεται να δημιουργούν έμμεσες ή άμεσες διασταυρούμενες ανισότητες, διοικητικές αγκυλώσεις, καθώς και ζητήματα ασφάλειας δεδομένων, θέματα τα οποία χρήζουν περαιτέρω νομοθετικής ρύθμισης.

Αναφορικά με την αξιολόγηση των προτεινόμενων ρυθμίσεων στεγαστικής πολιτικής αυτή διενεργείται στη βάση του δικαιώματος της αξιοπρεπούς στέγασης, των ευρωπαϊκών κατευθυντηρίων γραμμών για την ενίσχυση του αποθέματος κοινωνικής κατοικίας, καθώς και της αναγκαιότητας για την προστασία των πλέον κοινωνικά ευάλωτων ομάδων από την οξυμένη στεγαστική κρίση. Άλλωστε, η ΟΚΕ έχει εκπονήσει γνώμη πρωτοβουλίας και σχετικές γνωμοδοτήσεις όπου έχει επισημάνει εγκαίρως το ζήτημα της προσιτής στέγασης και έχει καταθέσει πλέγμα προτάσεων (βλέπετε τελευταία ενότητα).

Στο πλαίσιο αυτό, το Νομοσχέδιο κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, εισάγοντας μάλιστα ορισμένες ιδιαίτερα θετικές τομές, με στόχο την εξασφάλιση προσιτής κατοικίας. Πιο συγκεκριμένα: i) Θεσμοθετείται επί της ουσίας το μοντέλο της κοινωνικής κατοικίας, με την ευρωπαϊκή έννοια του όρου, εστιάζοντας στην κοινωνική μίσθωση (ενοικίαση με χαμηλό αντίτιμο) και τη διατήρηση ενός δημόσιου

αποθέματος ακινήτων, με τη δημιουργία, για πρώτη φορά, ενός οργανωμένου πλαισίου για τη διάθεση ακινήτων του δημοσίου (ή ακινήτων που αποκτώνται για αυτόν τον σκοπό) με χαμηλό, ελεγχόμενο ενοίκιο . ii) Διευρύνεται ο σκοπός και ο ρόλος του ΟΠΕΚΑ, με τον οργανισμό να αναλαμβάνει πλέον ενεργό ρόλο στη διαχείριση και την υλοποίηση των στεγαστικών προγραμμάτων συνδρομής, πέρα από την απλή καταβολή του κλασικού επιδόματος στέγασης. iii) Αξιοποιείται δημόσια περιουσία, με την απλοποίηση διαδικασιών για τη μεταβίβαση, ανακαίνιση και διάθεση κενών κτιρίων που ανήκουν σε υπουργεία, δήμους ή ασφαλιστικά ταμεία, ώστε να μετατραπούν σε κοινωνικές κατοικίες. iv) Προτεραιοποιούνται κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, με τα προγράμματα να απευθύνονται πρωτίστως σε νέους, πολύτεκνες οικογένειες, μονογονεϊκές οικογένειες και άτομα με αναπηρία που πλήττονται από το αυξημένο κόστος ζωής.

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων μέτρων διακυβεύεται από ορισμένες δομικές αγκυλώσεις, γραφειοκρατικά εμπόδια, ασάφειες γύρω από τα κριτήρια προσβασιμότητας, ενέχοντας τον κίνδυνο αποκλεισμού των πολιτών που έχουν άμεση ανάγκη.

Ως προς την θεσμοθέτηση της κοινωνικής κατοικίας και της αξιοποίησης των δημόσιων κτιρίων, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι

- Η ανακαίνιση και η διάθεση δημόσιων ακινήτων στην Ελλάδα προσκρούει παραδοσιακά σε μεγάλα και χρονοβόρα από άποψη διαδικασιών γραφειοκρατικά εμπόδια (νομικά, ιδιοκτησιακά, πολεοδομικά προσκόμματα). Η βραδύτητα των διαδικασιών έρχεται σε αντιδιαστολή με την αμεσότητα και την πίεση της κοινωνικής ανάγκης για στέγαση.
- Η θέσπιση πολύ χαμηλών εισοδηματικών ορίων ενέχει τον κίνδυνο να αποκλείσει τη λεγόμενη «μεσαία τάξη» ή χαμηλόμισθους εργαζόμενους που, λόγω της εκτόξευσης των ενοικίων, ξοδεύουν πάνω από το 40-50% του μισθού τους για στέγαση .

- Επιπλέον, τα κριτήρια δεν λαμβάνουν υπόψη την περιφερειακή πραγματικότητα, καθώς τα ενοίκια στην Αθήνα ή στα τουριστικά νησιά είναι δυσανάλογα υψηλότερα από ό,τι στην επαρχία.

Ως προς τις ρυθμίσεις του νομοσχεδίου για την **βιώσιμη μικροκινητικότητα**, το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς επιχειρεί συντεταγμένα να ρυθμίσει συνολικά το πλαίσιο κυκλοφορίας των Ελαφρών Προσωπικών Ηλεκτρικών Οχημάτων στην Ελλάδα, σε συνέχεια προηγούμενων νομοθετικών παρεμβάσεων και να αντιμετωπίσει ένα διαρκώς αυξανόμενο ζήτημα οδικής ασφάλειας και αστικής κινητικότητας.

Η φιλοσοφία των σχετικών άρθρων νομοσχεδίου κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς για πρώτη φορά δημιουργείται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο κανόνων για την κυκλοφορία των Ελαφρών Προσωπικών Ηλεκτρικών Οχημάτων στη χώρα μας. Ιδιαίτερα θετικά αξιολογείται η καθιέρωση της υποχρεωτικής ασφάλισης αστικής ευθύνης.

Η συγκεκριμένη διάταξη αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη παρέμβαση του νομοσχεδίου, καθώς διασφαλίζει ότι σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος θα υπάρχει δυνατότητα αποζημίωσης των θυμάτων και αποκατάστασης των υλικών ζημιών. Η πρόβλεψη αυτή ενισχύει ουσιαστικά την προστασία τόσο των χρηστών των Ε.Π.Η.Ο. όσο και των πεζών και των λοιπών χρηστών του οδικού δικτύου και, κατά την άποψή μου, πρέπει να διατηρηθεί χωρίς καμία εξαίρεση.

Εξίσου θετική κρίνεται η πρόβλεψη για καθορισμό ελάχιστου ορίου ηλικίας στα δεκαεπτά (17) έτη. Η κυκλοφορία σε δημόσιους δρόμους απαιτεί κυκλοφοριακή αντίληψη, υπευθυνότητα και βασική γνώση των κανόνων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Το ηλικιακό όριο των 17 ετών συμβάλλει στην καλύτερη προστασία των ανηλίκων και περιορίζει σημαντικά την έκθεσή τους σε αυξημένους κινδύνους.

Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται επίσης η κατάργηση της υφιστάμενης «γκρίζας ζώνης» του ισχύοντος Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, σύμφωνα με την οποία επιτρεπόταν η χρήση ορισμένων Ε.Π.Η.Ο. από ανηλίκους ηλικίας 12 έως 15 ετών όταν αυτά είχαν μέγιστη σχεδιαστική ταχύτητα έως 6 km/h.

Η συγκεκριμένη διάταξη δημιουργούσε σημαντικές δυσκολίες εφαρμογής, καθώς στην πράξη ήταν εξαιρετικά δύσκολο να διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου εάν ένα ηλεκτρικό πατίνι είχε πραγματική μέγιστη ταχύτητα 6 km/h ή είχε τροποποιηθεί ώστε να αναπτύσσει μεγαλύτερες ταχύτητες. Επιπλέον, στην ελληνική αγορά διατίθενται ελάχιστα μοντέλα με τόσο χαμηλή μέγιστη ταχύτητα, γεγονός που καθιστούσε τη ρύθμιση πρακτικά ανεφάρμοστη. Η καθιέρωση ενιαίου ηλικιακού ορίου αίρει αυτή την ασάφεια και ενισχύει την ασφάλεια δικαίου.

Παράλληλα, η χρήση Ε.Π.Η.Ο. από ανηλίκους θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά σε ελεγχόμενους χώρους αναψυχής και όχι στο δημόσιο οδικό δίκτυο. Ακόμη όμως και στους χώρους αυτούς, όταν παρατηρείται αυξημένη συγκέντρωση πεζών, μικρών παιδιών, ηλικιωμένων ή ατόμων με αναπηρία, η χρήση των Ε.Π.Η.Ο. θα πρέπει να περιορίζεται ή ακόμη και να απαγορεύεται, προκειμένου να προστατεύονται οι πλέον ευάλωτοι χρήστες του δημόσιου χώρου.

Βασική αρχή κάθε σύγχρονης πολιτικής μικροκινητικότητας πρέπει να είναι ότι ο πεζός έχει πάντοτε προτεραιότητα. Τα Ε.Π.Η.Ο. οφείλουν να προσαρμόζουν την κίνησή τους στις συνθήκες που επικρατούν και όχι να δημιουργούν νέους κινδύνους στους κοινόχρηστους χώρους.

Παρά τα θετικά στοιχεία του σχεδίου νόμου, εκτιμάται ότι υπάρχουν ορισμένα σημαντικά ζητήματα τα οποία δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς και απαιτούν συμπληρωματικές παρεμβάσεις. Τα σημαντικότερα από αυτά αφορούν την υποχρεωτική εκπαίδευση των χρηστών, την ταυτοποίηση των Ε.Π.Η.Ο., την ασφαλή ένταξή τους στο οδικό δίκτυο και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ελέγχου.

Η θέσπιση υποχρεωτικής ασφάλισης, η καθιέρωση κατώτατου ηλικιακού ορίου, η πρόβλεψη ειδικών υποχρεώσεων για τις εταιρείες και η ενίσχυση των διοικητικών κυρώσεων αποτελούν σημαντικές παρεμβάσεις που αναμένεται να βελτιώσουν το επίπεδο οδικής ασφάλειας.

Παρά ταύτα, θεωρείται ότι η επιτυχία του νέου πλαισίου θα εξαρτηθεί από την αντιμετώπιση τεσσάρων βασικών ζητημάτων, τα οποία δεν ρυθμίζονται επαρκώς.

Πρώτος πυλώνας: Εκπαίδευση

Η μεγαλύτερη αδυναμία του σχεδίου νόμου είναι η απουσία υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να αναμένει κανείς από έναν νέο χρήστη να κινηθεί με ασφάλεια στο δημόσιο οδικό δίκτυο όταν δεν γνωρίζει:

- τη σημασία της οριζόντιας και κατακόρυφης σήμανσης,
- τους κανόνες προτεραιότητας,
- τη λειτουργία των φωτεινών σηματοδοτών,
- τη σωστή θέση στο οδόστρωμα,
- τις βασικές αρχές αμυντικής οδήγησης.

Η γνώση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας αποτελεί βασική προϋπόθεση ασφαλούς κυκλοφορίας και όχι προαιρετική επιλογή.

Δεύτερος πυλώνας: Ταυτοποίηση

Η ασφαλής λειτουργία ενός συστήματος μικροκινητικότητας προϋποθέτει δυνατότητα ταυτοποίησης των οχημάτων.

Σήμερα, σε περίπτωση παράσυρσης πεζού, πρόκλησης υλικών ζημιών ή εγκατάλειψης του τόπου τροχαίου ατυχήματος, είναι εξαιρετικά δύσκολη η αναγνώριση ενός ηλεκτρικού πατινιού.

Η έλλειψη δυνατότητας ταυτοποίησης περιορίζει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και δημιουργεί άνιση μεταχείριση σε σχέση με τα υπόλοιπα οχήματα που κυκλοφορούν στο δημόσιο οδικό δίκτυο.

Τρίτος πυλώνας: Κυκλοφορία στο οδικό δίκτυο

Η δυνατότητα κυκλοφορίας των Ε.Π.Η.Ο. δεν πρέπει να καθορίζεται αποκλειστικά από το ανώτατο όριο ταχύτητας μιας οδού.

Υπάρχουν δρόμοι με όριο 50 km/h που παρουσιάζουν πολύ υψηλή επικινδυνότητα λόγω:

- μεγάλου κυκλοφοριακού φόρτου,
- πολλών λωρίδων κυκλοφορίας,
- συχνής διέλευσης λεωφορείων,
- αυξημένης συμμετοχής βαρέων οχημάτων.

Η κυκλοφορία Ε.Π.Η.Ο. σε τέτοιους οδικούς άξονες αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο σοβαρών τροχαίων ατυχημάτων.

Τέταρτος πυλώνας: Ηλεκτρονικός έλεγχος

Η Πολιτεία επενδύει σημαντικούς πόρους στην ανάπτυξη νέων συστημάτων ηλεκτρονικής επιτήρησης της κυκλοφορίας.

Η εγκατάσταση καμερών παραβίασης ερυθρού σηματοδότη από την Περιφέρεια Αττικής και η ανάπτυξη νέων έξυπνων συστημάτων καταγραφής παραβάσεων από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών δημιουργούν νέα δεδομένα στον έλεγχο της οδικής κυκλοφορίας.

Για να μπορέσουν όμως τα συστήματα αυτά να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και για τα Ε.Π.Η.Ο., απαιτείται η δυνατότητα ασφαλούς και άμεσης ταυτοποίησης κάθε οχήματος.

Κατά συνέπεια, εκτιμάται ότι το σχέδιο νόμου μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω της θεσμοθέτησης υποχρεωτικής εκπαίδευσης των χρηστών, της δημιουργίας συστήματος ταυτοποίησης των Ε.Π.Η.Ο., της ασφαλέστερης οργάνωσης της κυκλοφορίας τους στο δημόσιο οδικό δίκτυο και της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών ελέγχου.

Στο παρόν κεφάλαιο ακολουθούν αναλυτικά οι παρατηρήσεις κατ' άρθρον επί του νομοσχεδίου.

Άρθρο 2

Ως προς το Άρθρο 2 «Αντικείμενο» προτείνεται να συμπληρωθεί/τροποποιηθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«Αντικείμενο του παρόντος Μέρους είναι η επέκταση και καθιέρωση, ως μόνιμης υπηρεσίας ~~και~~ εθνικής εμβέλειας, του Προγράμματος «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία», το οποίο υλοποιήθηκε πιλοτικά κατ' εφαρμογή των άρθρων 32 έως 39 του ν. 4837/2021 (Α' 178) και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων αυτών, σύμφωνα και με το άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4074/2012 (Α' 88)».

Αιτιολόγηση: Ο όρος «πρόγραμμα», σε αντίθεση με τον όρο «υπηρεσία», παραπέμπει σε δράση περιορισμένης χρονικής διάρκειας ή ειδικής χρηματοδότησης. Η νομοθετική διάταξη θα πρέπει να αποτυπώνει με σαφήνεια τη μετάβαση από την πιλοτική εφαρμογή στη θέσπιση μόνιμης υπηρεσίας εθνικής εμβέλειας. Προτείνεται δε η αντικατάσταση του όρου «πρόγραμμα» από τον όρο «υπηρεσία» στο σύνολο του Μέρους Α' της Ενότητας Α. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Μέρος Δ του ν. 4488/2017 ο ορθός όρος είναι «Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες».

Άρθρο 3

Ως προς το Άρθρο 3 «Προσωπική Βοήθεια» προτείνεται να συμπληρωθεί/τροποποιηθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«Η προσωπική βοήθεια συνίσταται στην εξατομικευμένη υποστήριξη του ατόμου με αναπηρία από προσωπικό βοηθό της επιλογής του ή του νόμιμου εκπροσώπου του. Η

προσωπική βοήθεια, η οποία οργανώνεται και τελεί υπό τον έλεγχο του χρήστη, παρέχεται με βάση τις προσωπικές ανάγκες, τις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής, τις ατομικές επιλογές και τα ενδιαφέροντα του ατόμου με αναπηρία, με σκοπό την ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσής του και τη συμπερίληψή του στην κοινωνία. Η προσωπική βοήθεια διευκολύνει ιδίως τις ακόλουθες δραστηριότητες του ατόμου, εντός και εκτός της οικίας του:

- α) τις δραστηριότητες καθημερινής ζωής, όπως σίτιση, ένδυση, προσωπική υγιεινή, μετακίνηση,
- β) την εργασία, την εκπαίδευση, ~~και~~ τις σπουδές, την κατάρτιση και διά βίου μάθηση, χωρίς να υποκαθιστά τον ωφελούμενο στις εργασιακές, εκπαιδευτικές και ακαδημαϊκές του υποχρεώσεις,
- γ) τη συμμετοχή σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, ~~και~~
- δ) την πρόσβαση σε υπηρεσίες (υγείας, αποκατάστασης, δημόσιας διοίκησης κ.α.) και
- ε) τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή ~~και~~»

Αιτιολόγηση: Οι προτεινόμενες προσθήκες αποσαφηνίζουν ότι η προσωπική βοήθεια οργανώνεται και τελεί υπό τον έλεγχο του χρήστη, σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και περιγράφουν πληρέστερα το πεδίο εφαρμογής της προκειμένου να καλύπτονται οι βασικές πτυχές της ανεξάρτητης διαβίωσης.

Άρθρο 4 Υλοποίηση και χρηματοδότηση Προγράμματος «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία»

Παρ.1: Πρέπει να δημιουργηθεί και οριστεί ξεχωριστό Τμήμα στον ΟΠΕΚΑ που θα έχει αποκλειστικά την ευθύνη υλοποίησης και παρακολούθησης της Υπηρεσίας/Προγράμματος του Προσωπικού Βοηθού.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και προσθήκη Τμήματος να μην γίνει, απαιτούνται:

1. ενίσχυση του ΟΠΕΚΑ με επιπλέον προσωπικό για την υποστήριξη της λειτουργίας της Υπηρεσίας/Προγράμματος του Προσωπικού Βοηθού, περιλαμβανομένων και των

επιτόπιων έκτακτων ελέγχων τήρησης δηλωθέντων στοιχείων συμβατικής σχέσης χρηστών με βοηθούς στο πληροφοριακό σύστημα. Και 2. Ισχυρές ασφαλιστικές δικλείδες για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χρηστών και βοηθών που θα έρχονται σε γνώση ιδιωτικού δικαίου φορέων, στους οποίους πιθανά ανατεθεί μέρος της υποστήριξης του προγράμματος/υπηρεσίας (λ.χ. help desk, τηλεφωνικό κέντρο, πλατφόρμα, εκπαίδευση κ.ο.κ.), έτσι ώστε να προστατεύονται χρήστες και βοηθοί από την διαρροή των στοιχείων τους είτε για εμπορικούς, είτε για οικονομικούς, είτε για οποιαδήποτε έκνομη ενέργεια κ.ο.κ.

Θα πρέπει να διευκρινιστεί επιπλέον η προέλευση των πόρων και οι διαδικασίες χρηματοδότησης του εν λόγω προγράμματος.

Άρθρο 5 Ωφελούμενοι

Στο Άρθρο 5 προτείνονται τα εξής:

i) η περίπτωση α) της παρ. 2 να συμπληρωθεί/τροποποιηθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«2. Επιλέξιμοι ωφελούμενοι του Προγράμματος Προσωπικού Βοηθού είναι όσοι πληρούν σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις, κατά την υποβολή της αίτησής τους:

*α) Έχουν πιστοποίηση αναπηρίας του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας με ισχύ είτε εφ' όρου ζωής είτε ορισμένης χρονικής διάρκειας ή αντίστοιχες πιστοποιήσεις των Υγειονομικών Επιτροπών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. **Η επιλεξιμότητα των αιτούντων που διαθέτουν πιστοποίηση αναπηρίας ορισμένης χρονικής διάρκειας διατηρείται μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της εμπρόθεσμης αίτησης επανεξέτασής τους από την αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή. Οι πιστοποιήσεις των Υγειονομικών Επιτροπών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων γίνονται δεκτές εφόσον:***

~~αα) έχουν ψηφιοποιηθεί και [...]~~»

Αιτιολόγηση: Η προτεινόμενη συμπλήρωση κρίνεται αναγκαία, καθώς η περιορισμένη χρονική διάρκεια ισχύος μιας πιστοποίησης αναπηρίας δεν

συνεπάγεται ότι οι ανάγκες υποστήριξης του ατόμου μειώνονται ή παύουν να υφίστανται. Η χρονική διάρκεια της πιστοποίησης αφορά αποκλειστικά το ισχύον σύστημα επανεξέτασης της αναπηρίας και δεν μπορεί να λειτουργεί ως λόγος διακοπής ή αποκλεισμού από την παροχή μιας υπηρεσίας που βασίζεται στην εξατομικευμένη αξιολόγηση των αναγκών υποστήριξης του ατόμου. Επιπλέον, η διατήρηση της επιλεξιμότητας μέχρι την έκδοση της απόφασης επανεξέτασης αποτρέπει τη δημιουργία κενού στην παροχή της υπηρεσίας εξαιτίας του χρόνου που απαιτείται για την ολοκλήρωση της σχετικής διοικητικής διαδικασίας, διασφαλίζοντας τη συνέχεια της υποστήριξης και την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος στην ανεξάρτητη διαβίωση. Σημειώνεται ότι η μη πρόβλεψη της δυνατότητας αυτής ενδέχεται να οδηγήσει στον αποκλεισμό ατόμων με αναπηρία που είχαν ήδη λάβει υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας κατά την πιλοτική εφαρμογή του Προγράμματος, δεδομένου ότι κατά το στάδιο αυτό δεν προβλεπόταν αντίστοιχη προϋπόθεση. Μια τέτοια διαφοροποίηση θα είχε ως αποτέλεσμα την αδικαιολόγητη διακοπή της υποστήριξης που ήδη λαμβάνουν, χωρίς να έχει μεταβληθεί η ανάγκη τους για προσωπική βοήθεια. Επιπρόσθετα, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει η μη ψηφιοποίηση των πιστοποιήσεων των Υγειονομικών Επιτροπών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων να αποτελεί λόγο αποκλεισμού από την πρόσβαση στην υπηρεσία του Προσωπικού Βοηθού. Τυχόν διοικητικές ή τεχνικές εκκρεμότητες που αφορούν στην ψηφιοποίηση και τη διαλειτουργικότητα των σχετικών διαδικασιών είναι αδιανόητο να μετακυλίνουν στα ίδια τα άτομα με αναπηρία και να λειτουργούν ως εμπόδιο στην άσκηση των δικαιωμάτων τους. Για τους προαναφερθέντες λόγους, προτείνεται επίσης η διαγραφή αυτής της προϋπόθεσης και η αναζήτηση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, κατάλληλης λύσης για την άμεση τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων.

ii) Η περίπτωση δ) της παρ. 2 στην οποία προβλέπεται ότι *«Κατ' εξαίρεση, δύνανται να είναι ηλικίας έως εβδομήντα πέντε (75) ετών, εφόσον είχαν καταστεί δικαιούχοι του επιδόματος κίνησης της περ. θ) της παρ. 7 του άρθρου 51 του ν. 1882/1990 (Α' 43), το οποίο χορηγείται από τον Ο.Π.Ε.Κ.Α., πριν από τη συμπλήρωση του εξηκοστού πέμπτου (65ου) έτους της ηλικίας τους»*, να τροποποιηθεί ώστε να ισχύει για όλα τα

άτομα με αναπηρία που λαμβάνουν επίδομα αναπηρίας πριν από τη συμπλήρωση του εξηκοστού πέμπτου (65^{ου}) έτους της ηλικίας τους.

Αιτιολόγηση: Η προτεινόμενη εξαίρεση κινείται σε θετική κατεύθυνση, καθώς διευρύνει τον κύκλο των δυνητικών ωφελούμενων της υπηρεσίας. Ωστόσο, η διατήρηση του συγκεκριμένου ηλικιακού περιορισμού εγείρει ζήτημα άνισης μεταχείρισης λόγω ηλικίας. Ειδικότερα, άτομα με αναπηρία που έχουν την ίδια ανάγκη για προσωπική βοήθεια ενδέχεται να αντιμετωπίζονται διαφορετικά, ανάλογα με το εάν οι ανάγκες υποστήριξής τους συνδέονται χρονικά με περίοδο πριν ή μετά τη συμπλήρωση συγκεκριμένου ηλικιακού ορίου. Η διαφοροποίηση αυτή δεν εδράζεται στις πραγματικές ανάγκες υποστήριξης του ατόμου, αλλά σε ένα ηλικιακό κριτήριο, γεγονός που δεν συνάδει με τη φύση της υπηρεσίας προσωπικής βοήθειας ως εργαλείου ανεξάρτητης διαβίωσης.

iii) Ως προς την περίπτωση ζ) της παρ. 2, στην οποία προβλέπεται ότι οι επιλέξιμοι ωφελούμενοι πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια, επαναλαμβάνουμε τη θέση μας, ώστε να ληφθεί υπόψη κατά την εξειδίκευσή της, ότι τα εισοδηματικά όρια πρέπει να παραμείνουν τα ίδια με εκείνα που προβλέπονταν στην υπ. αριθ. ΚΥΑ 28458 (ΑΡ. ΦΕΚ 1427/Β΄/24.03.2026), προκειμένου να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση μεταξύ των ατόμων με αναπηρία που θα συνεχίσουν να λαμβάνουν την υπηρεσία ως ωφελούμενοι της πιλοτικής εφαρμογής και εκείνων που θα υποβάλουν αίτηση για ένταξη στη νέα καθολική υπηρεσία εθνικής εμβέλειας.

iv) η παρ. 4 να συμπληρωθεί/τροποποιηθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«4. Οι επιλέξιμοι αιτούντες κατατάσσονται σύμφωνα με μοριοδότηση που προκύπτει με βάση κοινωνικά, ~~εισοδηματικά και αναπηρικά~~ κριτήρια και κριτήρια που σχετίζονται με την αναπηρία. Η μοριοδότηση διενεργείται με τη διασταύρωση ψηφιακών δεδομένων που διατίθενται μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης».

Αιτιολόγηση: Η ΟΚΕ θεωρεί ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή η θέσπιση εισοδηματικών κριτηρίων σε παροχές οι οποίες αφορούν και συνδέονται με αναπηρική ιδιότητα, ή άλλη ιδιότητα η οποία δημιουργεί έννομα δικαιώματα.

Η Προσωπική Βοήθεια είναι δικαίωμα, είναι αγαθό που σχετίζεται απόλυτα με την ανεξάρτητη διαβίωση και την αξιοπρέπεια του ατόμου με αναπηρία και δεν μπορεί να τεθεί υπό την αίρεση εισοδηματικών κριτηρίων. Προτείνεται η διαγραφή των εισοδηματικών κριτηρίων από τα κριτήρια κατάταξης των επιλέξιμων αιτούντων για λόγους ίσης μεταχείρισης μεταξύ των ατόμων με αναπηρία που θα συνεχίσουν να λαμβάνουν την υπηρεσία ως ωφελούμενοι της πιλοτικής εφαρμογής και εκείνων που θα υποβάλουν αίτηση για ένταξη στη νέα καθολική υπηρεσία εθνικής εμβέλειας. Επιπρόσθετα, η χρήση του εισοδήματος τόσο ως κριτηρίου επιλεξιμότητας όσο και ως κριτηρίου κατάταξης προσδίδει υπέρμετρη βαρύτητα στον εισοδηματικό παράγοντα. Η μοριοδότηση οφείλει να αντανakλά τον σκοπό της υπηρεσίας του Προσωπικού Βοηθού, δηλαδή την κάλυψη των εξατομικευμένων αναγκών υποστήριξης για ανεξάρτητη διαβίωση. Οι ανάγκες αυτές προκύπτουν από παράγοντες που σχετίζονται με την κατάσταση και τις συνθήκες διαβίωσης του ατόμου, όπως, ενδεικτικά, η μονογονεϊκότητα, η έλλειψη υποστηρικτικού οικογενειακού περιβάλλοντος κ.α., και όχι από το ύψος του εισοδήματός του. Η αντικατάσταση δε του όρου «αναπηρικά κριτήρια» με τη διατύπωση «κριτήρια που σχετίζονται με την αναπηρία» κρίνεται αναγκαία, καθώς ο όρος «αναπηρικά κριτήρια» είναι αδόκιμος.

ν) η παρ. 7 να συμπληρωθεί/τροποποιηθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«7. Δεν δύνανται να επιλεγούν ως ωφελούμενοι του Προγράμματος Προσωπικού Βοηθού άτομα με αναπηρία που βρίσκονται σε κωματώδη κατάσταση ή δεν έχουν επικοινωνία με το περιβάλλον ή χρήζουν κυρίως νοσηλευτικής ή μακροχρόνιας επαγγελματικής φροντίδας **υγείας ή αποκατάστασης**. Αρμόδια να κρίνει αν συντρέχουν οι συνθήκες του πρώτου εδαφίου είναι η ειδική επιτροπή αξιολόγησης της παρ. 5. **Ομοίως, τα άτομα με αναπηρία που διαμένουν σε Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) και παράλληλα εργάζονται δεν στερούνται του δικαιώματος υποβολής αίτησης για την παροχή προσωπικής βοήθειας**».

Αιτιολόγηση: Επειδή δεν είναι σαφές εάν η πρόβλεψη της παρ. 8, ότι η συμμετοχή στην υπηρεσία προσωπικού βοηθού δεν αποστερεί τον ωφελούμενο από τη λήψη κοινωνικών υπηρεσιών για τη στήριξη των ατόμων με αναπηρία καλύπτει και την περίπτωση των ατόμων με αναπηρία που διαβιούν σε Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ), προτείνεται η προσθήκη στην παρ. 7 ρητής πρόβλεψης ότι τα άτομα με αναπηρία που διαμένουν σε ΣΥΔ και εργάζονται δεν στερούνται του δικαιώματος υποβολής αίτησης για την παροχή προσωπικής βοήθειας. Η προτεινόμενη ρύθμιση διασφαλίζει την ίση πρόσβαση στον θεσμό της προσωπικής βοήθειας και αναγνωρίζει ότι η διαμονή σε ΣΥΔ δεν αναιρεί την ανάγκη εξατομικευμένης υποστήριξης για την άσκηση του δικαιώματος στην εργασία και την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Παράλληλα, μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο μετάβασης από την υποστηριζόμενη διαβίωση στην ανεξάρτητη διαβίωση. Σε περίπτωση που η πρόβλεψη της παρ. 8 καλύπτει και την περίπτωση των ατόμων με αναπηρία που διαβιούν σε ΣΥΔ, τότε δεν απαιτείται η προτεινόμενη προσθήκη στην παρ.7.

vi) να προστεθεί νέα παράγραφος μετά την παράγραφο 6 ως ακολούθως και να αναριθμηθούν οι υπόλοιπες παράγραφοι:

«Ο επιλέξιμος ωφελούμενος δύναται να υποβάλει αίτημα επανεξέτασης από την αρμόδια ειδική επιτροπή αξιολόγησης, είτε σε περίπτωση διαφωνίας του με το αποτέλεσμα της αρχικής αξιολόγησης είτε σε περίπτωση μεταβολής των αναγκών υποστήριξής του ή των συνθηκών διαβίωσής του».

Αιτιολόγηση: Η προσωπική βοήθεια αποτελεί εξατομικευμένη υπηρεσία, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες, τις επιλογές και τον τρόπο ζωής του ατόμου με αναπηρία. Ως εκ τούτου, δεν είναι συμβατό με τη φιλοσοφία του θεσμού να μην παρέχεται στον ίδιο τον ωφελούμενο η δυνατότητα να εκφράσει τη γνώμη του, να αμφισβητήσει το αποτέλεσμα της αξιολόγησης ή να ζητήσει την επανεξέταση της κατάστασής του όταν έχουν μεταβληθεί οι ανάγκες υποστήριξής του ή οι συνθήκες διαβίωσής του.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να συμπληρωθεί στο παρόν άρθρο και η εκπαίδευση των δικαιούχων και των οικογενειών/εκπροσώπων τους, στην συνεργασία και διαχείριση του προσωπικού βοηθού και της προσωπικής βοήθειας, έτσι ώστε να είναι πιο υγιής η σχέση μεταξύ βοηθού και χρήστη προγράμματος, να αποφεύγονται πιθανές εντάσεις οφειλόμενες σε άγνοια υποχρεώσεων των βοηθών ή λάθος κατανόηση του τι οφείλει να παρέχει κατά την άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων ο προσωπικός βοηθός, πιθανόν να συμβάλλει η εκπαίδευση στο να είναι και πιο μακρόχρονη η συνεργασία, κι εντέλει πιο ουσιαστική και πιο αποτελεσματική για την ανεξάρτητη διαβίωση του ατόμου.

Μεταξύ άλλων, προτείνονται:

Παρ.2 αα): Θα πρέπει να διευκρινιστεί τι συμβαίνει σε περιπτώσεις ατόμων με αναπηρία, που πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις, αλλά η Γ.Α.Π.Α. που διαθέτουν από ΑΣΥΕ, ΑΝΥΕ, ΑΥΕΠΑ δεν είναι ψηφιοποιημένη (προφανέστατα χωρίς δική τους υπαιτιότητα και ευθύνη, αλλά με ευθύνη των αντίστοιχων επιτελείων που ανήκουν στο ΥΠΕΘΑ.

Στην Παρ.4:κατατάσσονται σύμφωνα με κοινωνικά, εισοδηματικά και αναπηρικά κριτήρια...., προτείνεται η διόρθωση του όρου "αναπηρικά κριτήρια", διότι είναι εσφαλμένος όρος.

Παρ.7: ΔΙΟΡΘΩΣΗ/ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ στο τέλος της πρώτης πρότασης της παραγράφου 7: "μακροχρόνιας επαγγελματικής φροντίδας **υγείας ή/και αποκατάστασης υγείας.**"

Άρθρο 6 Προσωπικοί βοηθοί

Στο Άρθρο 6 «Προσωπικοί Βοηθοί» προτείνεται να διαγραφεί η προβλεπόμενη στην περίπτωση θ' της παρ. 2 κατ' εξαίρεση παρέκκλιση από την απαγόρευση παροχής υπηρεσιών προσωπικής βοήθειας από συγγενικά πρόσωπα, που εισάγεται για συγκεκριμένες κατηγορίες περιοχών, διότι αλλοιώνει τη φύση και τη φιλοσοφία του θεσμού της προσωπικής βοήθειας.

Αιτιολόγηση: Η προσωπική βοήθεια, σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και το Γενικό Σχόλιο αριθ. 5 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, αποτελεί εξατομικευμένη υπηρεσία υποστήριξης, η οποία οργανώνεται και τελεί υπό τον έλεγχο του ίδιου του χρήστη, με σκοπό την προαγωγή της ανεξάρτητης διαβίωσης και της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής του στην κοινωνία. Βασικό χαρακτηριστικό της προσωπικής βοήθειας αποτελεί η σχέση μεταξύ του ατόμου με αναπηρία και του προσωπικού βοηθού, η οποία βασίζεται στην ελεύθερη επιλογή, στην αυτονομία του χρήστη, στον πλήρη έλεγχο της παρεχόμενης υποστήριξης από τον ίδιο και στη λογοδοσία του προσωπικού βοηθού έναντι του χρήστη, χωρίς τις σχέσεις εξάρτησης που ενδέχεται να χαρακτηρίζουν την οικογενειακή φροντίδα.

Η δυνατότητα παροχής προσωπικής βοήθειας από συγγενικά πρόσωπα, θολώνει τα όρια μεταξύ της προσωπικής βοήθειας και της άτυπης οικογενειακής φροντίδας, οι οποίες αποτελούν διακριτές μορφές υποστήριξης με διαφορετική φιλοσοφία. Η προσωπική βοήθεια δεν πρέπει να λειτουργεί ως μέσο αμοιβής ή αντιστάθμισης της παρεχόμενης άτυπης οικογενειακής φροντίδας, καθώς κάτι τέτοιο θα μετέτρεπε μια εξατομικευμένη υπηρεσία ανεξάρτητης διαβίωσης σε μηχανισμό χρηματοδότησης υφιστάμενων σχέσεων φροντίδας, υπονομεύοντας τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του θεσμού της προσωπικής βοήθειας.

Επιπρόσθετα, η εισαγωγή μιας τέτοιας εξαίρεσης αναπαράγει το πατερναλιστικό μοντέλο υποστήριξης, το οποίο η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες επιδιώκει να υπερβεί, ενώ δημιουργεί ένα αρνητικό προηγούμενο που ενδέχεται να οδηγήσει στη σταδιακή αλλοίωση της φύσης και του σκοπού του θεσμού της προσωπικής βοήθειας.

Τυχόν δυσκολίες εξεύρεσης προσωπικών βοηθών σε απομακρυσμένες ή νησιωτικές περιοχές αποτελούν ζήτημα εφαρμογής της υπηρεσίας και δεν μπορούν να δικαιολογήσουν παρεκκλίσεις που μεταβάλλουν τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά και τη δικαιωματική φιλοσοφία του θεσμού. Αντιθέτως, η Πολιτεία οφείλει να λάβει τα αναγκαία οργανωτικά και διοικητικά μέτρα και να θεσπίσει αυξημένα οικονομικά και άλλα κατάλληλα κίνητρα για την προσέλκυση και διατήρηση προσωπικών βοηθών

στις περιοχές αυτές, ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων των ατόμων με αναπηρία στην υπηρεσία, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους.

ii) Στην παρ. 4, η οποία αφορά στην εκπαίδευση των προσωπικών βοηθών, προτείνεται η προσθήκη θεματικής ενότητας που να αφορά την παροχή πρώτων βοηθειών και τη βασική αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών. Επιπλέον, προτείνεται να προστεθεί η εξής πρόβλεψη: «Για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος ο Ο.Π.Ε.Κ.Α. θα συνεργαστεί με το Ινστιτούτο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία «ΙΝ-ΕΣΑμεΑ».

Αιτιολόγηση: Ο Προσωπικός Βοηθός παρέχει καθημερινή υποστήριξη σε άτομα με αναπηρία και ενδέχεται να κληθεί να ανταποκριθεί άμεσα σε καταστάσεις που απαιτούν βασικές γνώσεις πρώτων βοηθειών μέχρι την άφιξη των αρμόδιων υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, κρίνεται αναγκαία η προτεινόμενη προσθήκη, καθώς η εκπαίδευση των Προσωπικών Βοηθών απαιτεί εξειδικευμένη γνώση των ζητημάτων αναπηρίας, της δικαιωματικής προσέγγισης και των αρχών της ανεξάρτητης διαβίωσης. Η συνεργασία με το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ, δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, δεδομένου ότι διαθέτει εξειδίκευση στα ζητήματα αναπηρίας, εμπειρία στην υλοποίηση αντίστοιχων εκπαιδευτικών δράσεων και δυνατότητα αξιοποίησης της γνώσης και της εμπειρίας των ίδιων των ατόμων με αναπηρία.

Επιπρόσθετες, σε επιμέρους σημεία των παραγράφων:

Παρ.2 α):...ίσως θα πρέπει, για πρακτικούς λόγους, αλλά και για λόγους ουσίας που έχουν να κάνουν με τις υπηρεσίες που παρέχουν, το ανώτατο όριο ηλικίας των προσωπικών βοηθών να είναι μέχρι 60 ετών, εκτός κι εάν η συμβατική σχέση μεταξύ ατόμου και προσωπικού βοηθού έχει ξεκινήσει πριν την συμπλήρωση του 60ου έτους ηλικίας του βοηθού, οπότε στην περίπτωση αυτή, η ηλικία του βοηθού παρατείνεται μέχρι και το 70ο έτος ηλικίας του βοηθού.....

Παρ.4: Α. Η εκπαίδευση των προσωπικών βοηθών δεν μπορεί και δεν θα πρέπει να είναι μόνο ασύγχρονη, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει και πρακτική εξάσκηση,

αλλά και στοιχεία βιωματικής, με την ενεργό συμμετοχή ατόμων με αναπηρίες στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Β. Στην προσωπική υγιεινή θα πρέπει να προστεθούν και η στοματική υγιεινή και υγεία και η σημασία τους ιδιαίτερα για τα άτομα με αναπηρία, καθώς επίσης και η σημασία της σωστής διατροφής.... Τέλος, να προστεθεί η εξής θεματική ενότητα: στ) πρώτες βοήθειες.

Άρθρο 7 Σχέση ωφελούμενου και προσωπικού βοηθού

Στο Άρθρο 7 «Σχέση ωφελούμενου και προσωπικού βοηθού», η παρ. 1 να συμπληρωθεί κατάλληλα, ώστε να προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης της εξάμηνης προθεσμίας επιλογής Προσωπικού Βοηθού για επιπλέον έξι (6) μήνες, σε περίπτωση τεκμηριωμένης αντικειμενικής δυσκολίας εξεύρεσης Προσωπικού Βοηθού που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του ωφελούμενου.

Αιτιολόγηση: Η πρόβλεψη της παρ. 1, σύμφωνα με την οποία οι ωφελούμενοι επιλέγουν έναν (1) ή περισσότερους Προσωπικούς Βοηθούς από το Μητρώο Προσωπικών Βοηθών εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της απόφασης της παρ. 6 του άρθρου 5 και, σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας, η σχετική απόφαση ανακαλείται αυτοδίκαια για τον ωφελούμενο, είναι εύλογη, καθώς αποσκοπεί στην αποφυγή της αδικαιολόγητης δέσμευσης πόρων σε βάρος άλλων δυνητικών ωφελουμένων, οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την υπηρεσία άμεσα. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η μη επιλογή Προσωπικού Βοηθού εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας ενδέχεται να μην οφείλεται σε αδράνεια του ωφελούμενου, αλλά σε αντικειμενικές δυσκολίες εξεύρεσης Προσωπικού Βοηθού, όπως η περιορισμένη διαθεσιμότητα Προσωπικών Βοηθών ή η αδυναμία εξεύρεσης επαγγελματία που να ανταποκρίνεται στις εξατομικευμένες ανάγκες του ωφελούμενου.

Επιπρόσθετα, στην Παρ.6 θα πρέπει να προβλεφθεί κι ένας ελεγκτικός μηχανισμός τόσο για τις καταγγελλόμενες περιπτώσεις εξαναγκασμού, απειλής, βίας, πράξεις γενετήσιας ελευθερίας, κακοποίησης, όσο όμως και να ελέγχει σε μη τακτή βάση, την υλοποίηση της συμβατικής σχέσης μεταξύ προσωπικού βοηθού και ατόμου και της τήρησης του δηλωθέντος προγράμματος βοήθειας, όπως αυτό φαίνεται στην σύμβαση και στο πληροφοριακό σύστημα.

Άρθρο 8

Στο Άρθρο 8 «Πληροφοριακό σύστημα», η περίπτωση α) της παρ. 6 να συμπληρωθεί ως ακολούθως (βλ. με έντονη γραμματοσειρά):

«[...] ακστ) φοίτηση σε πανεπιστημιακές σχολές ή σχολεία ή Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης ή **εν γένει σε δομές επαγγελματικής κατάρτισης και διά βίου μάθησης**»

Αιτιολόγηση: Δεδομένου ότι τα στοιχεία που καταχωρούνται στο πληροφοριακό σύστημα θα χρησιμοποιηθούν για την ενημέρωση των κριτηρίων μοριοδότησης που σχετίζονται με τις συνθήκες ζωής του ατόμου με αναπηρία, η προαναφερθείσα προσθήκη στην περίπτωση ακστ) της παρ. 6 κρίνεται αναγκαία.

Άρθρο 9 Εξουσιοδοτικές διατάξεις

Παρ.1 α) και β): Προτείνεται να αφαιρεθούν τα εισοδηματικά κριτήρια, τόσο ως προϋπόθεση / κριτήριο επιλεξιμότητας, όσο και από την μοριοδότηση.

Άρθρο 11 Τελικές διατάξεις

Στο Άρθρο 11 «Τελικές διατάξεις», η παρ. 2 προτείνεται να τροποποιηθεί κατάλληλα, ώστε η έλλειψη ενεργού συμφωνητικού με Προσωπικό Βοηθό να μην αποτελεί λόγο αποκλεισμού από τη μεταβατική προστασία, όταν αυτή οφείλεται σε αντικειμενικές περιστάσεις που δεν ανάγονται σε υπαιτιότητα του ωφελούμενου, όπως η αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλου Προσωπικού Βοηθού ή η αδυναμία σύναψης συμφωνητικού με Προσωπικό Βοηθό λόγω της κατηγορίας ή της βαρύτητας της αναπηρίας του ωφελούμενου.

Επειδή θεωρείται άδικο και ασύμβατο όσοι έχουν αξιολογηθεί κατά την φάση του πιλοτικού και έχουν λάβει έγκριση προσωπικού βοηθού, πλην όμως δεν έχουν λάβει μέχρι σήμερα την Υπηρεσία από τον ΟΠΕΚΑ είτε γιατί δεν βρήκαν τον κατάλληλο προσωπικό βοηθό, είτε γιατί είναι άτομα κυρίως με πολύ σοβαρή κινητική αναπηρία/χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου, προτείνεται μετά την παρ.1 του άρθρου 11 του παρόντος σ/ν, να προστεθεί νέα παρ.2 και να γίνει επαναρίθμηση των λοιπών παραγράφων του άρθρου.

Η νέα παρ.2, προκειμένου να καλυφθεί και αυτή η σημαντική κατηγορία ωφελούμενων (κυρίως χρηστών αναπηρικού αμαξιδίου) που κατά την φάση του πιλοτικού δεν κατάφεραν, παρά τις προσπάθειές τους να βρουν προσωπικό βοηθό και να συνεργαστούν, θα πρέπει να προβλέπει τα εξής:

"2. Οι ωφελούμενοι του πιλοτικού προγράμματος του άρθρου 36 του ν. 4837/2021 (Α' 178), που για οποιονδήποτε λόγο, μέχρι την λήξη του πιλοτικού προγράμματος δεν έκαναν χρήση της Υπηρεσίας του Προσωπικού Βοηθού από τον ΟΠΕΚΑ και δεν έχουν κανένα ενεργό συμφωνητικό, συνεχίζουν από την 1η.7.2026, αυτοδίκαια, να βρίσκονται εν ισχύ οι ήδη εγκεκριμένες υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας και μέχρι 31.10.2026 δύνανται να θεωρούνται και ωφελούμενοι του Προγράμματος Προσωπικού Βοηθού σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1 του παρόντος και με τις ίδιες προϋποθέσεις του Πιλοτικού Προγράμματος, χωρίς να απαιτείται η εκ νέου αίτηση και αξιολόγησή τους από την αρμόδια επιστημονική επιτροπή αξιολόγησης και να υπογράψουν ιδιωτικό συμφωνητικό με προσωπικό βοηθό για τις εγκεκριμένες υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας."

Άρθρο 14

Προτείνεται να συμπληρωθεί το εδάφιο α) ως "Ο καθορισμός του αρμόδιου φορέα για την εκπαίδευση, την επιμόρφωση, την περαιτέρω εξειδίκευση και την πιστοποίηση των εκπαιδευτών κινητικότητας".

Επίσης, να συμπληρωθεί το εδάφιο γ) “η σύσταση Ειδικού Μητρώου Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Κινητικότητας, Προσανατολισμού και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης”

Τέλος, να συμπληρωθεί και να διατυπωθεί το εδάφιο ε) ως “ο καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων για την οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης προς άτομα με αναπηρία όρασης χωρίς οικονομική επιβάρυνση ή άλλη εισφορά”

Άρθρο 15

Να συμπληρωθεί στην παράγραφο 1.α) α) ως αρμόδιος φορέας για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την οργάνωση, την υλοποίηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων επιμόρφωσης για άτομα με αναπηρία όρασης, σύμφωνα με το άρθρο 16”.

Ομοίως στο 1.β) να προστεθεί η αξιολόγηση.

Άρθρο 16

Στην παράγραφο 1, εδάφιο α., αναφορικά με το περιεχόμενο της θεωρητικής εκπαίδευσης των Εκπαιδευτών Κινητικότητας προτείνεται να προστεθούν οι ακόλουθες θεματικές ενότητες: αγ) Βασικές αρχές Οφθαλμολογίας, λειτουργία της όρασης, αιτίες απώλειας όρασης και πρόκλησης σχετικής αναπηρίας, αδ) Αρχές και διαδικασίες επικοινωνίας, συμπεριφοράς, δεοντολογίας και εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία όρασης, αε) Παρουσίαση σχετικού θεσμικού πλαισίου για τα άτομα με αναπηρία όρασης και παρουσίαση των φορέων και οργανώσεων που τους εκπροσωπούν, αστ) Αρχές εκπαίδευσης και αξιοποίησης Σκύλων Οδηγών Τυφλών για άτομα με αναπηρία όρασης. Επίσης στην παράγραφο 2, εδάφιο β., αναφορικά με την πρακτική άσκηση, προτείνεται να προστεθεί: βδ) Εκπαίδευση για αξιοποίηση Σκύλων Οδηγών Τυφλών από χρήστες - άτομα με αναπηρία όρασης.

Άρθρο 17

Παράγραφος 2: Η επιτροπή αξιολόγησης των υποψηφίων εκπαιδευτών πρέπει να είναι 7μελής. Προσθέτουμε στην επιτροπή έναν εκπρόσωπο του Πανελληνίου Συνδέσμου Τυφλών, διότι είναι ο πρώτος φορέας αυτό-οργάνωσης αναπήρων από το 1932 και πρωτοποριακά το 1992 σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Τυφλών της Δανίας

εκπαίδευσε εκπαιδευτριες κινητικότητας, προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης, οι οποίες ανέλαβαν την εκπαίδευση των ενηλίκων τυφλών στην Ελλάδα και μία Εκπαιδεύτρια Κινητικότητας / Προσανατολισμού και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης ΠΕ31, καθώς θεωρούμε ότι είναι απαραίτητη η συμβολή της στην εν λόγω διαδικασία.

Παράγραφος 4: Στα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων εκπαιδευτών πρέπει να προσθέσουμε και το ηλικιακό κριτήριο των 35 ετών καθώς και την πιστοποίηση εκπαίδευσης στη γραφή braille.

Άρθρο 18

- Παράγραφος β: Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι υποψήφιοι εκπαιδευτές δεν πρέπει να έχουν οπτική, ακουστική ή κινητική αναπηρία.

Άρθρο 19

- Παράγραφος 4 : Οι εκπαιδευτές οι οποίοι εργάζονται ήδη πολλά χρόνια σε αναγνωρισμένους φορείς, θα πρέπει να εξαιρεθούν από την διαδικασία της πιστοποίησης η οποία αποδεικνύεται από την προϋπηρεσία τους από τους φορείς του χώρου της οπτικής αναπηρίας.

Άρθρο 25

- Παράγραφος 1-2: Το πρόγραμμα εκπαίδευσης πρέπει να είναι δωρεάν και ως εκ τούτου να μην απαιτείται δωρεάν παροχή εκπαίδευσης τυφλών εκπαιδευομένων επί 5ετία. Πρόκειται για ζωτικό δικαίωμα των τυφλών στην αυτοεξυπηρέτηση και στην αξιοπρεπή διαβίωση και ενσωμάτωση στο κοινωνικό σύνολο και η παρεχόμενη υπηρεσία τόσο στους ίδιους όσο και στους εκπαιδευτές τους επιβάλλεται να παρέχεται από την Πολιτεία δωρεάν όπως και στις λοιπές κατηγορίες εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών κάθε είδους.

Άρθρο 26

- Παράγραφος 2: Πρέπει να έχουν το δικαίωμα να εκπαιδούνται στο πρόγραμμα κινητικότητας, προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης για να καλύψουν τις προσωπικές τους και καθημερινές τους ανάγκες και άτομα με

οπτική αναπηρία, οι οποίοι δεν έχουν ακόμα άδεια παραμονής στη χώρα, πχ πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, κλπ.

- Παράγραφος 2α: Ένας υποψήφιος εκπαιδευόμενος με αναπηρία όρασης θα πρέπει να έχει ποσοστό αναπηρίας όρασης 67% και άνω, και όχι 80%, έτσι ώστε να μπορούν να εκπαιδεύονται και άτομα με χαμηλή όραση.
- Παράγραφος 3: Δεν πρέπει να γίνεται η επιλογή των εκπαιδευομένων ατόμων με αναπηρία όρασης με βάση οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Βασικό κριτήριο θα πρέπει να είναι οι ανάγκες ενός ατόμου για εκπαίδευση. Τα κριτήρια πρέπει να τεθούν μόνο ως προς την προτεραιοποίηση των υποψήφιων εκπαιδευομένων.

Παράγραφος 4α: Το άρθρο 26, παράγραφος 4α να διατυπωθεί ως εξής: “Η δωρεάν εκπαίδευση παρέχεται στους δικαιούχους, ανά γεωγραφική περιφέρεια σύμφωνα με την παρ. 3, από: α) τους πιστοποιημένους εκπαιδευτές κινητικότητας του Κ.Ε.Α.Τ.

Άρθρο 48

Σχετικά με το συγκεκριμένο άρθρο, ανακύπτουν ορισμένοι προβληματισμοί που αφορούν ζητήματα: i) επιλεξιμότητας, ii) καθολικότητας, καθώς και iii) δομικών ανισοτήτων. Πιο συγκεκριμένα:

- Στην παράγραφο 3 (στο τέλος του εδαφίου δ) προβλέπεται η χρήση κριτηρίων μοριοδότησης με βάση και το οικογενειακό εισόδημα. Η ρύθμιση αυτή δημιουργεί μια κομβική αντίφαση, αφού εν τοις πράγμασι ακυρώνει τον διακηρυγμένο τίτλο περί «καθολικής εφαρμογής». Η Πρώιμη Παρέμβαση αποτελεί κρίσιμη θεραπευτική ανάγκη και όχι προνοιακό επίδομα. Σε περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, παιδιά με διαπιστωμένη αναπηρία κινδυνεύουν να μείνουν εκτός υποστηρικτικού πλαισίου.
- Η αναγκαιότητα μιας πραγματικά και ουσιαστικά καθολικής εφαρμογής προκύπτει και από το ότι ένα σύστημα που περιορίζεται μόνο σε εκ των προτέρων «διαπιστωμένες» αναπηρίες αποτυγχάνει να λειτουργήσει προληπτικά για τις περιπτώσεις αναπτυξιακών διαταραχών που δεν φαίνονται άμεσα, ενώ παράλληλα συντηρεί και το κοινωνικό στίγμα. Έρευνες στο πλαίσιο της νευροεπιστήμης (Shonkoff & Phillips, 2000) αποδεικνύουν ότι

η πλαστικότητα του εγκεφάλου στις ηλικίες 0-6 ετών καθιστά τις παρεμβάσεις μη αναστρέψιμα καθοριστικές, ενώ θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ'όψιν και το ότι πολλές διαταραχές λόγου και συμπεριφοράς εμφανίζονται σταδιακά.

- Η υποστελέχωση και οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν εξίσου σημαντικές διαστάσεις για τις οποίες θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη μέριμνα, προκειμένου για την ουσιαστική και αποδοτική εφαρμογή του Προγράμματος. Η υφιστάμενη σημαντική υποστελέχωση των δημόσιων δομών και των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας αποτελεί έναν ακόμα παράγοντα που υποσκάπτει την καθολικότητα εφαρμογής του Προγράμματος, με την επικείμενη μάλιστα λήξη των συμβάσεων του επικουρικού προσωπικού στα τέλη του έτους να θέτει σε ιδιαίτερα μεγάλο κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία των υφιστάμενων δομών. Επιπλέον, η έλλειψη εξειδικευμένων δημόσιων δομών στην ελληνική περιφέρεια (ιδίως στα νησιά και τις δυσπρόσιτες περιοχές) αναγκάζει τις οικογένειες να καταφεύγουν σε ιδιωτικές λύσεις, επιβαρύνοντας τον οικογενειακό προϋπολογισμό, οξύνοντας περαιτέρω τις περιφερειακές ανισότητες, αλλά και θέτοντας εν αμφιβόλω την ποιότητα και ορθότητα της αντιμετώπισης των περιστατικών⁵.
- Η υποχρέωση προσκόμισης γνωμάτευσης για την εισαγωγή στο Πρόγραμμα αποκλειστικά από δημόσιο φορέα, σε συνδυασμό με τις πολύμηνες λίστες αναμονής (6-12 μήνες), ιδιαίτερα αν αυτό συνδυαστεί με τις σοβαρές ελλείψεις σε περιφερειακό επίπεδο, ενέχει σοβαρό κίνδυνο να στερήσει από ένα παιδί το κρίσιμο αναπτυξιακό «παράθυρο» των πρώτων ετών.

Άρθρο 49

Ηλεκτρονικό Μητρώο Επαγγελματιών Πρώιμης Παρέμβασης - Ηλεκτρονικό Μητρώο Παρόχων Υπηρεσιών Πρώιμης Παρέμβασης – Πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης αιτήσεων για την υλοποίηση του Προγράμματος Πρώιμης Παρέμβασης

⁵ Παρά τα οφέλη των ιδιωτικών λύσεων (π.χ. ταχύτητα ανταπόκρισης), η βιβλιογραφία (π.χ. Guralnick) επισημαίνει ότι χωρίς κρατικό συντονισμό υπάρχει κίνδυνος κατακερματισμού, μέσω αντικρουόμενων διαγνώσεων.

Επί του συγκεκριμένου άρθρου, οι σχετικές παρατηρήσεις επικεντρώνονται: i) στο ηλεκτρονικό μητρώο και ii) στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς. Πιο συγκεκριμένα:

- Ο περιορισμός των δικαιούχων παρόχων στην παρ. 3α αποκλείει τους αυτοαπασχολούμενους ελεύθερους επαγγελματίες, ακόμη και αν συμμετέχουν σε κοινοπρακτικά σχήματα. Παράλληλα, η απαίτηση για προηγούμενη υποχρεωτική εκπαίδευση όλου του προσωπικού πριν την εγγραφή στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Παρόχων Υπηρεσιών Πρώιμης Παρέμβασης, σε συνδυασμό με την ανάγκη γραφειοκρατικής τροποποίησης των καταστατικών των Ν.Π.Ι.Δ., ενέχει τον κίνδυνο να επιβραδύνει/αναστείλει τη λειτουργία του οικοσυστήματος παροχής υπηρεσιών, τουλάχιστον κατά την πρώτη φάση εφαρμογής του Προγράμματος, δημιουργώντας σοβαρές καθυστερήσεις και δυσλειτουργίες.

Ως προς την Παρ. 4 του παρόντος, το Πληροφοριακό Σύστημα που συστήνεται και λειτουργεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου στην Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.) για τη διαχείριση των αιτήσεων των ενδιαφερομένων για εγγραφή στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Παρόχων Υπηρεσιών Πρώιμης Παρέμβασης της παρ.2, ΠΡΕΠΕΙ να διασυνδεθεί και με την Εθνική Πύλη Αναπηρίας.

Άρθρο 50

Επί του συγκεκριμένου άρθρου, οι σχετικές παρατηρήσεις επικεντρώνονται σε ζητήματα συμβατότητας με τον GDPR. Πιο συγκεκριμένα:

- Η παρ. 3 προβλέπει την αποθήκευση αναλυτικών ψυχιατρικών ιστορικών, γνωματεύσεων αναπηρίας ή βεβαιώσεων χρήσης ουσιών των γονέων στην κεντρική βάση δεδομένων της Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. Η ρύθμιση αυτή οδηγεί σε υπέρ το δέον συλλογή ευαίσθητων δεδομένων, παραβιάζοντας την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων (Άρθρο 5, παρ. 1γ του GDPR) και το Άρθρο 10 του GDPR (δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες/αφαίρεση

επιμέλειας), εκθέτοντας τις οικογένειες σε κίνδυνο διαρροής και κοινωνικού στιγματισμού.

- Επιπλέον, προτείνεται να επανεξεταστεί η διάρκεια (5 έτη) διατήρησης αυτών των ιδιαίτερα ευαίσθητων ιατρικών και κοινωνικών δεδομένων μετά τη λήξη του προγράμματος (παρ. 4-6).

Ακολούθως των παραπάνω επισημάνσεων, παραθέτονται οι κάτωθι προτάσεις επί των άρθρων 48-50 αναλυτικά:

Προτάσεις που αφορούν το Άρθρο 48:

1. Προκειμένου για τη διασφάλιση μιας πραγματικά καθολικής και ουσιαστικά αποδοτικής εφαρμογής του Προγράμματος προτείνεται:
 - i. Κατάργηση των εισοδηματικών κριτηρίων για την ένταξη παιδιών με διαπιστωμένη αναπηρία ή αναπτυξιακή καθυστέρηση (παρ. 3α και 3β).
 - ii. Υιοθέτηση ενός διαβαθμισμένου μοντέλου ένταξης/συμμετοχής, προκειμένου η Πρώιμη Παρέμβαση να λάβει έναν χαρακτήρα καθολικού και δημόσιου αγαθού (π.χ. αντίστοιχο με το πρόγραμμα εθνικού εμβολιασμού), διασφαλίζοντας την ισότιμη πρόσβαση όλων των παιδιών. Το μοντέλο προτείνεται να διαρθρώνεται ενδεικτικά στα εξής επίπεδα: *Επίπεδο 1 (Γενικό)* για καθολικό αναπτυξιακό έλεγχο (*screening*) όλων των παιδιών 0-6 ετών μέσω παιδιάτρων/σταθμών, *Επίπεδο 2 (Στοχευμένο)* για βραχεία υποστήριξη σε ήπιες περιπτώσεις και *Επίπεδο 3 (Εξειδικευμένο)* για το εντατικό οικογενειοκεντρικό πρόγραμμα.
2. Θέσπιση ρήτρας ανώτατου χρονικού ορίου και ιδιωτικών γνωματεύσεων, προκειμένου για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και τη διασφάλιση δράσης εντός του κρίσιμου αναπτυξιακού διαστήματος των πρώτων ετών. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται:
 - i. Ορισμός ανώτατου χρονικού ορίου (προτείνονται οι 30 ημέρες) από την αρχική παραπομπή έως την έναρξη κατάρτισης του ΕΣΥΟ.

- ii. Προσωρινή αποδοχή γνωματεύσεων/παραπομπών από ιδιώτες εξειδικευμένους θεραπευτές (π.χ. αναπτυξιολόγους/παιδοψυχιάτρους κ.ά.), ιδιαίτερα κατά την πρώτη φάση εφαρμογής του Προγράμματος, για την άμεση εκκίνηση των θεραπειών, με μεταγενέστερο έλεγχο από το κράτος, προς αποφυγή μακρόχρονης αναμονής στο πλαίσιο του ΕΣΥ.
3. Ρήτρα διασφάλισης παράλληλων παροχών, με ρητή νομοθετική προσθήκη ότι οι υπηρεσίες Πρώιμης Παρέμβασης λειτουργούν προσθετικά και απαγορεύεται να συμψηφίζονται ή να περικόπτον τις εγκεκριμένες θεραπευτικές πράξεις (λογοθεραπείες, εργοθεραπείες κ.λπ.) που δικαιούνται τα παιδιά μέσω του ΕΟΠΥΥ (ΕΚΠΥ) (να μην ερμηνευθεί το άρθρο 48 με βάση την αρχή της «αποφυγής διπλής χρηματοδότησης»). Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Πρώιμη Παρέμβαση δεν είναι θεραπευτική συνεδρία, αλλά ένα ευρύτερο πρόγραμμα εκπαίδευσης γονέων και συντονισμού. Επομένως, το παιδί συνεχίζει να χρειάζεται τις εξειδικευμένες κλινικές πράξεις του ΕΚΠΥ.
1. Επέκταση του δικαιώματος συμμετοχής έως τη συμπλήρωση του 7ου έτους, για παιδιά που έχουν λάβει επίσημη αναβολή σχολικής φοίτησης από τα ΚΕΔΑΣΥ. Η προτεινόμενη χρονική επέκταση επιτρέπει τη συνέχιση των παρεμβάσεων κατά τους πρώτους κρίσιμους μήνες της Α' Δημοτικού, λειτουργώντας ως «γέφυρα» ομαλής μετάβασης και προσαρμογής τη στιγμή ακριβώς που τόσο το παιδί, όσο και η οικογένεια αντιμετωπίζουν μια κομβική αλλαγή στη ζωή τους, με την εισαγωγή του παιδιού στο δημοτικό. Οι ανάγκες του παιδιού επαναξιολογούνται με βάση τις πραγματικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει πλέον μέσα στην τάξη. Επομένως, δημιουργείται ο χρόνος, ώστε η θεραπευτική ομάδα να επικοινωνήσει με το διδακτικό προσωπικό της Α' Δημοτικού, ώστε να μπορέσουν να δουλέψουν στοχευμένα πάνω σε τυχόν νέες ανάγκες που θα προκύψουν (π.χ. γραφή, συγκέντρωση, σχολική κοινωνικοποίηση) αναδιαμορφώνοντας το ΕΣΥΟ, ώστε να βελτιώσουν την κοινωνικής ένταξης του παιδιού και της οικογένειας και την αποφυγή της περιθωριοποίησης και του στίγματος.

2. Αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων και του ζητήματος της υποστελέχωσης:

- i. Νομοθετική πρόβλεψη για την υποχρεωτική σύσταση και κρατική χρηματοδότηση **Δημόσιων Κινητών Κλιμακίων Πρώιμης Παρέμβασης** για τις νησιωτικές και δυσπρόσιτες περιοχές.
- ii. Ειδική μεταβατική διάταξη για την **άμεση ανανέωση των συμβάσεων του επικουρικού και έκτακτου προσωπικού** στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας και ταυτόχρονη προκήρυξη μόνιμων θέσεων για τη στελέχωση των διεπιστημονικών ομάδων.

Προτάσεις που αφορούν το Άρθρο 49

1. Προκειμένου για την εξομάλυνση της λειτουργίας των Μητρώων Παρόχων και την επιτάχυνση των διαδικασιών, προτείνεται:

- i. **Διεύρυνση του δικαιώματος εγγραφής** στο Μητρώο και σε ελεύθερους επαγγελματίες εξειδικευμένους θεραπευτές, οι οποίοι **μπορεί να συμμετέχουν σε μια κοινοπραξία/ συνεταιρισμό για την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών**. Στο πλαίσιο αυτό, ωστόσο, θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για διατήρηση από τις δημόσιες αρχές του ελέγχου της ποιότητας, παράλληλα με την αξιοποίηση της ταχύτητας του ιδιωτικού τομέα. Η διασφάλιση της ποιότητας των ελεύθερων επαγγελματιών στο Μητρώο μπορεί να καταστεί αποτελεσματική, καθώς και να υπερβεί γραφειοκρατικές αγκυλώσεις μέσω ενός ψηφιακού συστήματος που θα περιλαμβάνει: i) Αυστηρά φίλτρα εισόδου, με την υποχρεωτική κατάθεση π.χ. άδειας ασκήσεως, εξειδικευμένων πιστοποιήσεων στην πρώιμη παρέμβαση, καθαρού ποινικού μητρώου. ii) Κοινά Θεραπευτικά Πρωτόκολλα, με τους ιδιώτες θεραπευτές να υποχρεούνται να χρησιμοποιούν την ίδια ψηφιακή πλατφόρμα με τις δημόσιες δομές για την καταγραφή της προόδου του παιδιού. iii) Διαρκής έλεγχος και αξιολόγηση (π.χ. από στελέχη των ΚΕΔΑΣΥ ή του Υπουργείου), μέσω πραγματοποίησης τυχαίων δειγματοληπτικών ελέγχων (*audits*) σε φακέλους και συλλογή ανώνυμου *feedback* από τους γονείς. iv) Σύνδεση της ανανέωσης της

παραμονής στο Μητρώο με συνεχιζόμενη εκπαίδευση, καθώς και εσωτερικό σύστημα αξιολόγησης του θεραπευτή βάσει συνέπειας, τήρησης πρωτοκόλλων και αποτελεσμάτων, με ανάλογες συστάσεις αρχικά και εν συνεχεία κυρώσεις (προσωρινή αναστολή ή και διαγραφή από το Μητρώο) σε περιπτώσεις συστηματικής απόκλισης από τα θεραπευτικά πρωτόκολλα, αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς, συστηματικής έλλειψης βελτίωσης.

- ii. Θέσπιση 12μηνιαίας μεταβατικής περιόδου προσαρμογής για την εγγραφή των παρόχων και την τροποποίηση των καταστατικών τους, με παράλληλη παροχή δωρεάν τηλεεκπαίδευσης στο προσωπικό, ώστε να επιτευχθεί η εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.

2. Θεσμική συμμετοχή της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας και της Κοινωνίας των Πολιτών:

- i. Σύνδεση με την Προσχολική Αγωγή μέσω υποχρεωτικών σεμιναρίων στους παιδαγωγούς των σταθμών για την έγκαιρη ανίχνευση σημαδιών αναπτυξιακών διαταραχών λόγου και συμπεριφοράς, στο πλαίσιο του κρίσιμου ρόλου που καλούνται πλέον να διαδραματίσουν οι παιδαγωγοί ως μη παραδοσιακοί ανταποκριτές πρώτης γραμμής (*non-traditional first responders*). Οι παιδαγωγοί της προσχολικής αγωγής βρίσκονται στην πρώτη γραμμή παρατήρησης, αφού έχουν τη δυνατότητα να βλέπουν το παιδί να αλληλεπιδρά με συνομηλίκους, κάτι που οι γονείς ή οι γιατροί (σε μια σύντομη επίσκεψη) δεν έχουν ίσως τη δυνατότητα να δουν. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να λειτουργήσουν ως το πρώτο «φίλτρο» για τον εντοπισμό σημαδιών (π.χ. έλλειψη βλεμματικής επαφής, καθυστέρηση λόγου κ.ά.), πριν το παιδί φτάσει στον ειδικό, με τη δική τους έγκαιρη ειδοποίηση να ενεργοποιεί ουσιαστικά την «αλυσίδα» της Πρώιμης Παρέμβασης, κερδίζοντας πολύτιμο χρόνο για τη νευροπλαστικότητα του εγκεφάλου⁶.

⁶ Σύμφωνα με τα αναπτυξιακά συστήματα (Guralnick), οι παιδαγωγοί δεν προσφέρουν μόνο εκπαίδευση, αλλά αποτελούν μέρος της διαγνωστικής αλυσίδας ως *first responders* στο φυσικό περιβάλλον του παιδιού.

- ii. Πρόβλεψη για τη θεσμική συμμετοχή εκπροσώπων των επίσημων συλλόγων γονέων ατόμων με αναπηρία.

Προτάσεις που αφορούν το Άρθρο 50

Προκειμένου για την εναρμόνιση των διατάξεων του Σχ.Ν με τον GDPR και την προστασία του απορρήτου, προτείνεται:

- i. **Η αντικατάσταση της αποθήκευσης ιατρικών εγγράφων με τη χρήση ενός ψηφιακού δείκτη επιλεξιμότητας μέσω διαλειτουργικότητας (αποφυγή κινδύνου διαρροής ευαίσθητων εγγράφων).**
- ii. **Η κρυπτογράφηση της ταυτότητας των ωφελουμένων στην κεντρική βάση (π.χ. με τη χρήση μοναδικών κωδικών αναφοράς).**
- iii. **Η εφαρμογή διαφοροποιημένων επιπέδων πρόσβασης, ώστε κάθε εμπλεκόμενος να βλέπει μόνο ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο για το έργο του (π.χ. ένας διοικητικός υπάλληλος που εγκρίνει την πληρωμή της υπηρεσίας να βλέπει μόνο ότι η υπηρεσία παρασχέθηκε, χωρίς να βλέπει την ιατρική διάγνωση).**
- iv. **Η μείωση του χρόνου τήρησης των ευαίσθητων δεδομένων κοινωνικής και ιατρικής ευαλωτότητας των γονέων, τα οποία να διαγράφονται οριστικά ή να ανωνυμοποιούνται πλήρως εντός εύλογου χρονικού διαστήματος (π.χ. 6 μηνών) από την έκδοση των οριστικών αποτελεσμάτων ένταξης στο πρόγραμμα, αντί της προβλεπόμενης 5ετίας. Η προβλεπόμενη 5ετία κρίνεται **δυσανάλογη** και παραβιάζει την αρχή του περιορισμού του σκοπού (GDPR), καθώς η διατήρησή τους πέραν της κρίσης επιλεξιμότητας δεν εξυπηρετεί κανέναν απολύτως λειτουργικό σκοπό, ενώ εκθέτει την οικογένεια σε περιττούς κινδύνους ασφαλείας και στιγματισμού.**

Άρθρο 51 Συμμετοχή κατοίκων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποφοίτων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο Πρόγραμμα Δημογραφικής

Ανάπτυξης και προκαταβολή οικονομικής ενίσχυσης - Τροποποίηση άρθρου 32 ν. 5178/2025 - Εξουσιοδοτική διάταξη

Τροποποίηση της Παρ.4 του άρθρου 32, του ν.5178/2025: Η οικονομική ενίσχυση των 10.000€ δεν είναι αρκετή από μόνη της....θα πρέπει να συνοδεύεται και από φοροελαφρύνσεις, και από κίνητρα για εργασία, και από αναβάθμιση υποδομών κινητής τηλεφωνίας και διαδικτύου, και από ενίσχυση των υπηρεσιών α' βάθμιας φροντίδας υγείας στις περιοχές αυτές, και από ενίσχυση της λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος (...Σουφλί και Διδυμότειχο, δεν έχουν λ.χ. ούτε μία δομή στήριξης ατόμων με αναπηρία...το Ειδικό δημοτικό Σχολείο του Διδυμοτείου υφίσταται μόνο στα χαρτιά, με αποτέλεσμα τα παιδιά να μετακινούνται χειμώνα καλοκαίρι, δεκάδες χιλιόμετρα μακριά σε Αλεξανδρούπολη και Ορεστιάδα αντίστοιχα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια και κυρίως για την ταλαιπωρία τους ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες ή τις περιόδους με έντονη ομίχλη, ενώ είναι γνωστές οι ελλείψεις του δημόσιου συστήματος υγείας τόσο στο Κέντρο Υγείας Ορεστιάδας, στο Σουφλί, αλλά και στο Νοσοκομείο Διδυμοτείου κ.ο.κ....), αλλά και από βελτίωση του οδικού δικτύου, κυρίως δε, από την αποκατάσταση του συγκοινωνιακού δικτύου (...θυμίζουμε ότι ακόμα δεν υπάρχει σιδηροδρομική σύνδεση Βόρειου με κεντρικό και νότιο Έβρο, αλλά και ολόκληρου του νομού με την υπόλοιπη Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Ευρώπη, αλλά κι εν γέννη σιδηροδρομική σύνδεση της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. με την υπόλοιπη Ελλάδα, Βαλκάνια, Ευρώπη....αλλά και ακτοπολική σύνδεση του Έβρου με την νησιωτική χώρα, το Βόρειο και Κεντρικό Αιγαίο, αλλά και με την Θεσσαλονίκη και κυρίως με τον Πειραιά...).

Για να αποδώσει το μέτρο, οποιοδήποτε ανάλογο ή αντίστοιχο μέτρο, θα πρέπει να υπάρξει ολιστική προσέγγιση της στόχευσης... σημασία έχει κυρίως να συγκρατηθούν οι πληθυσμοί που ήδη μένουν στις περιοχές αυτές και ταυτόχρονα να δοθούν ουσιαστικά κίνητρα μετεγκατάστασης προς αυτές τις περιοχές...

(...βλέπε από παράδειγμα της γειτονικής Αδριανούπολης, όπου ακριβώς πριν 15 ημέρες, ο ίδιος ο πρόεδρος της Τουρκίας, από την Αδριανούπολη, ανακοίνωσε πλήρες πρόγραμμα ενίσχυσης της διαμονής στην πόλη και ταυτόχρονα του εποικισμού της από Τούρκους πολίτες άλλων περιοχών...μίας πόλης που έχει υπερ-τετραπλασιαστεί

τα τελευταία χρόνια, έχουν δημιουργηθεί και λειτουργούν μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, νοσοκομεία, πριμοδοτείται η φοίτηση στα πανεπιστήμια αυτά, έχει δημιουργηθεί σημαντική βιοτεχνική και βιομηχανική δραστηριότητα περιμετρικά της Αδριανούπολης, με σχετικά κίνητρα, έχει βελτιωθεί και βελτιώνεται περαιτέρω το οδικό και συγκοινωνιακό δίκτυο...).

Άρθρο 53 Απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος για εισόδημα από ακίνητα που εντάσσονται σε προγράμματα κοινωνικής μίσθωσης – Προσθήκη παρ. 10 στο άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος

Η προσθήκη της παραγράφου 10 στο Άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε. Ν. 4172/2013, Α' 167) κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς εισαγάγει ένα ισχυρό οικονομικό κίνητρο. Η 100% φοροαπαλλαγή (για 3 έτη) και το εγγυημένο εισόδημα κινητοποιούν τους ιδιώτες ιδιοκτήτες να διαθέσουν τα κλειστά τους ακίνητα, προσφέροντάς τους ταυτόχρονα πλήρη προστασία από το ρίσκο των απλήρωτων ενοικίων και των φθορών. **Ωστόσο, η διάταξη περιλαμβάνει μια σοβαρή συστημική και λειτουργική αγκύλωση, περιορίζοντας το δικαίωμα του επίσημου «Φορέα Κοινωνικής Μίσθωσης» αποκλειστικά στα νομικά πρόσωπα** (Δήμους, Περιφέρειες, Αναπτυξιακούς Οργανισμούς και ΜΚΟ). Η ρύθμιση αυτή **αποκλείει τα φυσικά πρόσωπα και τους ιδιώτες επαγγελματίες από τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως αυτόνομοι και απευθείας φορείς/πάροχοι κοινωνικής μίσθωσης.** Αυτός ο θεσμικός περιορισμός ενέχει τον κίνδυνο να εγκλωβίσει το όλο εγχείρημα σε σοβαρές συστημικές και λειτουργικές αγκυλώσεις, καθώς οι δημόσιοι φορείς στην Ελλάδα στερούνται ταχύτητας, εξειδικευμένου προσωπικού και τεχνογνωσίας στον τομέα του *real estate*, ενώ μόλις το 25% των δημοτικών ακινήτων είναι άμεσα αξιοποιήσιμο, με το 40% να απαιτεί μακροχρόνια τεχνική, διοικητική ή νομική ωρίμανση, όπως καταδεικνύουν πρόσφατα στοιχεία σχετικής έρευνας για τις χρόνιες καθυστερήσεις στην αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας⁷. Το αποτέλεσμα είναι ο κίνδυνος να εγκλωβιστεί το πρόγραμμα σε δυσλειτουργικές δομές, με το μέτρο να περιορίζει σημαντικά τη δεξαμενή των διαθέσιμων προς κοινωνική μίσθωση

⁷ <https://www.crisismonitor.gr/2026/06/29/erevna-blupeak-poi-i-dimoi-diatheetoun-to-megalytero-chartofylakio-akiniton/>

κατοικιών⁸, την ίδια στιγμή που η πίεση της στεγαστικής κρίσης απαιτεί άμεσες λύσεις (Maloutas & Siatitsa, 2025).

Στο τέλος του άρθρου 53 του παρόντος σ/ν, προτείνεται να προστεθεί στην τροποποίηση της παρ.10 του άρθρου 47 του Κ.Φ.Ε. και η περίπτωση της φοροαπαλλαγής, ως κίνητρο προσφοράς ακινήτων, για εκμισθώσεις ακινήτων από νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, για λειτουργία ΣΥΔ, και να διαμορφωθεί η τροποποιημένη παράγραφος ως εξής (βλέπε έντονη πλάγια γραφή):

«10. Από το φορολογικό έτος 2026 και εφεξής, το εισόδημα που αποκτούν δήμοι, περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα αυτών και ιδίως οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου της περ. γ) του άρθρου 45 του παρόντος, περί υποκειμένων του φόρου, από την εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ακινήτων τα οποία εντάσσονται σε προγράμματα κοινωνικής μίσθωσης της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 5229/2025 (Α' 158) ή σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται ή επιδοτούνται από ενωσιακούς πόρους για την επίτευξη σκοπών στέγασης ευάλωτων ομάδων της παρ. 3 του άρθρου 11 του ν. 5229/2025, **καθώς και για την λειτουργία από νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα** (τα οποία λειτουργούν και συμβάλλονται με τον ΕΟΠΥΥ σύμφωνα με το υφιστάμενο καθεστώς ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας), **Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ατόμων με αναπηρία – ΣΥΔ**, απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος, για όσο χρόνο διαρκεί η εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση.»

Άρθρο 54

i) Μετά το Πρόγραμμα «Κάλυψη», δημιουργείται ένα χρηματοδοτικό χάσμα και επανεμφανίζεται ο κίνδυνος αστεγίας ή επισφαλούς στέγης. Πιο συγκεκριμένα, η πρόβλεψη προθεσμίας 6 μηνών για την εύρεση νέας κατοικίας, σε συνδυασμό με την έναρξη καταβολής του επιδόματος τον επόμενο μήνα από την αίτηση, αφήνει τους ωφελούμενους χωρίς καμία οικονομική στήριξη κατά το μεσοδιάστημα της αναζήτησης, εκθέτοντάς τους σε κατάσταση στεγαστικής επισφάλειας. **ii)**

⁸ <https://www.euro2day.gr/en2/article/2358102/tax-incentives-for-municipalities-for-social-housi>

Σημειώνεται, επίσης, αναλογική ανεπάρκεια οικονομικής στήριξης, με τα προτεινόμενα ποσά (225€ - 300€) να υπολείπονται σημαντικά των τρεχουσών εμπορικών τιμών. Παράλληλα, η αυστηρή 12μηνη διάρκεια της παροχής δεν λαμβάνει υπόψη περιπτώσεις αυξημένης ευαλωτότητας (π.χ. ΑμεΑ, πολύτεκνοι), οδηγώντας στη δημιουργία διασταυρούμενων ανισοτήτων. Υπό το πρίσμα αυτό, θα πρέπει να επανεξεταστεί ο οριζόντιος χαρακτήρας των μέτρων και να υπάρξουν στοχευμένες εξειδικεύσεις.

Άρθρο 55

Σχετικά με την αλλαγή χρήσης κτηριακού αποθέματος επισημαίνεται: i) **Επικινδυνότητα υποβάθμισης των συνθηκών διαβίωσης**, δεδομένου ότι η απλοποιημένη διαδικασία αλλαγής χρήσης, χωρίς την έκδοση παραδοσιακής οικοδομικής άδειας, ενδέχεται να επιτρέψει τη μετατροπή ακατάλληλων χώρων (π.χ. υπόγεια, τυφλοί χώροι) σε κοινωνικές κατοικίες. ii) **Ζήτημα της προσβασιμότητας ΑμεΑ:** Το νομοσχέδιο συνδέει την αναπηρία με τη στέγαση, αλλά δεν υπάρχει ρητή αναφορά για το πώς τα ακίνητα της «Κοινωνικής Κατοικίας» θα διασφαλίζουν την πλήρη προσβασιμότητα (ράμπες, ασανσέρ, εσωτερική διαρρύθμιση για αμαξίδιο). Υπάρχει άμεσος κίνδυνος να παραχωρηθούν σπίτια σε ΑμεΑ τα οποία θα είναι λειτουργικά ακατάλληλα.

Άρθρο 56

Στο πλαίσιο της αξιοποίησης ακινήτων ΤΕΘΑ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η μαζική ανέγερση κοινωνικών και στρατιωτικών κατοικιών σε μεγάλα, ενιαία οικόπεδα εκτός αστικού ιστού, χωρίς οργανική σύνδεση με την πόλη, ενέχει κίνδυνο **χωρικού και κοινωνικού αποκλεισμού (γκετοποίηση)**, με την πρακτική αυτή, αντί για την επιδιωκόμενη συμπερίληψη, να εντείνει τον κοινωνικό διαχωρισμό, με την περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων⁹.

⁹ Η διεθνής βιβλιογραφία στην αστική κοινωνιολογία (θεωρία του *Χωρικού Στιγματισμού* του Loïc Wacquant και τις μελέτες για το *Φαινόμενο της Γειτονιάς*) προειδοποιεί ότι η μαζική συγκέντρωση κοινωνικών και στρατιωτικών κατοικιών σε μεγάλα, ενιαία οικόπεδα εκτός αστικού ιστού οδηγεί στην εδαφικοποίηση της φτώχειας. Η έλλειψη οργανικής σύνδεσης με την πόλη μετατρέπει αυτά τα συγκροτήματα σε μονολειτουργικές νησίδες, αναπαράγοντας τον χωρικό και κοινωνικό αποκλεισμό. Για τον λόγο αυτό,

Ειδικές παρατηρήσεις- προτάσεις επί του πλαισίου της κοινωνικής κατοικίας

Με βάση τα προαναφερθέντα, προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις (άρθρα 53-56):

1. **Σχετικά με το Άρθρο 53**, με γνώμονα τη μεγιστοποίηση τόσο της διαθέσιμης δεξαμενής ακινήτων, όσο και της απορροφητικότητας του προγράμματος, κρίνεται απαραίτητη η αναδιατύπωση της διάταξης μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων. Ειδικότερα, προτείνεται: **i) Ενεργοποίηση και του ιδιωτικού τομέα**, μέσω της δημιουργίας εγκεκριμένων ιδιωτικών φορέων διαχείρισης (π.χ. θεσμοθέτηση κοινωνικών μεσιτικών γραφείων), οι οποίοι θα μπορούν να αναλαμβάνουν μαζικά τη διαχείριση, την τεχνική συντήρηση και την ενοικίαση των ακινήτων, λειτουργώντας ως εγκεκριμένοι ενδιάμεσοι φορείς (σύμφωνα με το υφιστάμενο καθεστώς ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας), με την ταχύτητα και την ευελιξία της ελεύθερης αγοράς υπό κρατική εποπτεία, με παράλληλη επέκταση της φοροαπαλλαγής και στις πιστοποιημένες αυτές ιδιωτικές εταιρείες διαχείρισης ακινήτων. **ii) Θέσπιση ανώτατου ορίου ενοικίου**, με σύνδεση της λήψης της φοροαπαλλαγής με ένα προκαθορισμένο ανώτατο μίσθωμα ανά τετραγωνικό μέτρο (βάσει τοπικών δεικτών), για τη διασφάλιση του κοινωνικού χαρακτήρα του μέτρου, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα κερδοσκοπίας και να αποτραπεί η χρήση του ως απλό φορολογικό καταφύγιο. **iii) Κλιμακωτά κίνητρα για το ιστορικό του ακινήτου** με την αναδιαμόρφωση της απαίτησης του Ν. 5246/2025 (Άρθρο 9) για την υποχρεωτική τριετή χρονική διάρκεια κατά την οποία ένα σπίτι θα πρέπει να εμφανίζεται ως κλειστό/μη μισθωμένο¹⁰. Αντ' αυτού, προτείνεται η θέσπιση προοδευτικής, αναλογικής φοροαπαλλαγής (π.χ. 1 έτος απαλλαγής, αν το σπίτι ήταν κενό για 1 χρόνο, 2 έτη αν ήταν κενό για 2 χρόνια κ.λπ.), ώστε να διατεθεί άμεσα ένας μεγάλος αριθμός ακινήτων που σήμερα παραμένουν

οι σύγχρονες ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές εγκαταλείπουν το μοντέλο των απομονωμένων οικιστικών όγκων, προκρίνοντας την πολιτική της κοινωνικής ανάμειξης και της διασπαρμένης κατοικίας, ως τη μόνη μέθοδο που εγγυάται την πραγματική συμπερίληψη και αποτρέπει τον αστικό στιγματισμό.

¹⁰ Σύμφωνα με το Άρθρο 9 του Ν. 5246/2025, για να κερδίσει ένας ιδιώτης την τριετή (36μηνη) πλήρη απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος στα ενοίκια, το ακίνητο πρέπει οπωσδήποτε να ήταν δηλωμένο ως ΚΕΝΟ στο έντυπο Ε2 για τουλάχιστον τρία (3) συναπτά έτη (ή εναλλακτικά να βρισκόταν σε καθεστώς βραχυχρόνιας μίσθωσης/Airbnb).

τεχνητά κλειστές, προκειμένου οι ιδιοκτήτες να συμπληρώσουν τον προβλεπόμενο χρόνο (3 έτη) για να έχουν φοροαπαλλαγή, διευρύνοντας έτσι άμεσα τη δεξαμενή των διαθέσιμων κατοικιών.

2. **Θέσπιση μεταβατικού επιδόματος & προσαύξησης στα ποσά του επιδόματος με βάση τη γεωγραφική διάσταση (Άρθρο 54).** Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται: **i)** Η θεσμοθέτηση ενός «**επιδόματος μετάβασης**», μετά την απένταξη του δικαιούχου από το Πρόγραμμα «Κάλυψη», κατά τη διάρκεια του 6μήνου στο οποίο καλείται να βρει δικό του διαμέρισμα στην ελεύθερη αγορά και να υπογράψει νέο συμβόλαιο, ώστε μετά να πάρει το κλασικό επίδομα στέγης για 12 μήνες. Για το 6μηνο αυτό μεσοδιάστημα αναζήτησης στέγης, ο πολίτης δεν υποστηρίζεται οικονομικά, ώστε να καλύψει τις τρέχουσες ανάγκες (εγγυήσεις, μετακόμιση), με το Άρθρο 54 να περιορίζεται στο να ορίσει το 6μηνο αυτό ως μια προθεσμία αναζήτησης στέγης, χωρίς να προβλέπει καμία οικονομική αρωγή. Επομένως, η θεσμοθέτηση ενός τέτοιου μεταβατικού επιδόματος κρίνεται αναγκαία ακριβώς για να ανατρέψει αυτή τη δομική αδυναμία, μετατρέποντας το κενό 6μηνο σε μια περίοδο ενεργής και οικονομικά υποστηριζόμενης μετάβασης προς τη νέα κατοικία. **ii)** **Προσαύξηση στα ποσά του επιδόματος** για τα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη) και τις τουριστικές ζώνες, όπου παρατηρείται μεγαλύτερη κρίση των ενοικίων.
3. **Θέσπιση υποχρεωτικής ποσόστωσης προσβασιμότητας (Άρθρα 55 και 56).** Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται να οριστεί νομοθετικά ότι ένα ελάχιστο ποσοστό των κοινωνικών κατοικιών που ανακαινίζονται ή ανεγείρονται θα διαμορφώνεται εξ αρχής με πλήρεις, σύγχρονες προδιαγραφές προσβασιμότητας για άτομα με κινητική ή άλλου είδους αναπηρία¹¹.

¹¹ <https://www.inclusion.eu/affordable-housing-plan-what-it-means-for-people-with-intellectual-disabilities-and-their-families> & <https://www.edf-feph.org/publications/edf-resolution-the-right-to-affordable-and-accessible-housing-for-persons-with-disabilities/>

4. **Καθορισμός ποσοστώσεων κοινωνικής στέγασης & ρήτρα πράσινου ισοζυγίου στα ακίνητα ΤΕΘΑ (Άρθρο 56):** Προτείνεται η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής ποσόστωσης για αποκλειστική δέσμευση για την κοινωνική στέγαση, καθώς και πρόβλεψη ρήτρας πράσινου ισοζυγίου, βάσει της οποίας ένα ποσοστό της συνολικής έκτασης του ακινήτου θα παραχωρείται υποχρεωτικά στον οικείο Δήμο ως κοινόχρηστος χώρος πρασίνου, προκειμένου για τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής, στο πλαίσιο της νέας δόμησης.
5. **Σύμπραξη με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και ενίσχυσή της (ως οριζόντια πρόταση):** Να δοθούν αυξημένες αρμοδιότητες, πόροι και κονδύλια στους Δήμους. Σύμφωνα με πολύ πρόσφατα στοιχεία, μόλις το 25% των ακινήτων που ανήκουν σε δήμους μπορούν να αξιοποιηθούν άμεσα για τις στεγαστικές ανάγκες της χώρας, με το 40% να απαιτεί ωρίμανση, καθιστώντας επιτακτική τη δημιουργία ψηφιακού μητρώου για ενεργή διαχείριση και αξιοποίηση¹².

Άρθρο 64 Προσωρινή αποζημίωση φυσικών προσώπων για υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας από μη συμβεβλημένους φορείς – Προσθήκη άρθρου 21Α στον ν. 4549/2018

Πρόκειται για σημαντικό άρθρο για την αποζημίωση μη συμβασιοποιημένων υπηρεσιών με τον ΕΟΠΥΥ. Αφορά κυρίως σε ΣΥΔ, ΣΑΔ, ΚΔΗΦ που δεν έχουν υπογράψει σύμβαση με τον ΕΟΠΥΥ και αποζημιώνονται απ' ευθείας οι ωφελούμενοι με την κατάθεση και εκκαθάριση σχετικών παραστατικών από τον ΕΟΠΥΥ.

Ωστόσο, με την διάταξη αυτή ουσιαστικά δίνεται νέα παράταση στην μη συμβασιοποίηση συγκεκριμένων παροχών, που ενδεχομένως να ευνοεί συγκεκριμένους παρόχους.

¹² <https://www.crisismonitor.gr/2026/06/29/erevna-blupeak-poiioi-dimoi-diathetoun-to-megalytero-chartofylakio-akiniton/>

Άρθρο 70 – Ελάχιστο όριο ηλικίας

Η πρόβλεψη του σχεδίου νόμου για τον καθορισμό του ελάχιστου ορίου ηλικίας στα δεκαεπτά (17) έτη κρίνεται απολύτως ορθή και θα πρέπει να διατηρηθεί.

Η κυκλοφορία ενός Ελαφρού Προσωπικού Ηλεκτρικού Οχήματος στο δημόσιο οδικό δίκτυο δεν αποτελεί δραστηριότητα αναψυχής, αλλά συμμετοχή στην οδική κυκλοφορία, με όλες τις υποχρεώσεις και τους κινδύνους που αυτή συνεπάγεται.

Η οδήγηση ενός ηλεκτρικού πατινιού προϋποθέτει συνεχή λήψη αποφάσεων, σωστή εκτίμηση κινδύνου, κατανόηση της κυκλοφοριακής σήμανσης και ασφαλή συνύπαρξη με αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, λεωφορεία, ποδήλατα και πεζούς.

Η επιλογή του ηλικιακού ορίου των 17 ετών εξασφαλίζει μεγαλύτερη ωριμότητα των χρηστών και ευθυγραμμίζεται με τη φιλοσοφία του νέου Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

Παράλληλα, αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τη μέχρι σήμερα «γκρίζα ζώνη» του ισχύοντος πλαισίου, η οποία δημιουργούσε σημαντικές δυσκολίες εφαρμογής.

Άρθρο 72 – Κυκλοφορία των Ε.Π.Η.Ο.

Η πρόβλεψη του νομοσχεδίου, σύμφωνα με την οποία η κυκλοφορία των Ε.Π.Η.Ο. καθορίζεται κυρίως από το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας της οδού, εκτιμάται ότι χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση.

Η επικινδυνότητα μιας οδού δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το όριο ταχύτητας.

Εξαρτάται επίσης από:

- τον ημερήσιο κυκλοφοριακό φόρτο,
- τον αριθμό των λωρίδων κυκλοφορίας,
- τη συμμετοχή βαρέων οχημάτων,
- τη συχνότητα των διασταυρώσεων,
- τη λειτουργία λεωφορειολωρίδων,

- τη γεωμετρία της οδού.

Για τον λόγο αυτό προτείνεται να προβλεφθεί ότι τα Ε.Π.Η.Ο. **δεν θα επιτρέπεται να κυκλοφορούν στο Πρωτεύον Αστικό Οδικό Δίκτυο (ΠΑΟΔ)**, ακόμη και όταν το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας είναι 50 km/h.

Η πρόταση αυτή βασίζεται σε καθαρά κυκλοφοριακά κριτήρια και όχι μόνο στην ταχύτητα.

Ενδεικτικά, ιδιαίτερα αυξημένη επικινδυνότητα παρουσιάζουν οδικοί άξονες όπως:

- Λεωφόρος Ποσειδώνος,
- Βασιλίσσης Αμαλίας,
- Πατησίων,
- Λεωφόρος Συγγρού,
- Λεωφόρος Κηφισίας,

καθώς και γενικότερα οι οδοί που εντάσσονται στο Πρωτεύον Αστικό Οδικό Δίκτυο.

Η συνύπαρξη ηλεκτρικών πατινιών με λεωφορεία, βαρέα φορτηγά και μεγάλους κυκλοφοριακούς φόρτους αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα σοβαρών τροχαίων ατυχημάτων.

Άρθρο 73 – Υποχρεωτική ασφάλιση

Η εισαγωγή της υποχρεωτικής ασφάλισης αποτελεί μία από τις σημαντικότερες διατάξεις του παρόντος σχεδίου νόμου.

Η πρόβλεψη αυτή προστατεύει:

- τους χρήστες των Ε.Π.Η.Ο.,
- τους πεζούς,
- τους ποδηλάτες,
- τους οδηγούς λοιπών οχημάτων.

Παράλληλα, διασφαλίζει ότι σε περίπτωση πρόκλησης σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών θα υπάρχει δυνατότητα αποζημίωσης των θυμάτων. Η συγκεκριμένη διάταξη πρέπει να διατηρηθεί χωρίς εξαιρέσεις.

Κατά την άποψη της ΟΚΕ, το σημαντικότερο κενό του σχεδίου νόμου είναι η απουσία υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η συμμετοχή στο δημόσιο οδικό δίκτυο απαιτεί γνώση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Άλλωστε, σήμερα ένας χρήστης ηλεκτρικού πατινιού μπορεί να κινηθεί:

- σε σηματοδοτούμενες διασταυρώσεις,
- σε κυκλικούς κόμβους,
- δίπλα σε λεωφορεία,
- δίπλα σε φορτηγά,
- σε δρόμους με ιδιαίτερα αυξημένο κυκλοφοριακό φόρτο,

χωρίς να έχει προηγουμένως διδαχθεί ούτε τις βασικές αρχές της κυκλοφοριακής αγωγής. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο ατυχημάτων. Για τον λόγο αυτό προτείνεται να θεσπιστεί **υποχρεωτική θεωρητική εκπαίδευση διάρκειας τουλάχιστον εννέα (9) ωρών**. Η εκπαίδευση θα πραγματοποιείται αποκλειστικά από αδειοδοτημένα Κέντρα Θεωρητικής Εκπαίδευσης Οδηγών. Η ύλη θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- βασικές διατάξεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας,
- φωτεινή σηματοδότηση,
- κατακόρυφη και οριζόντια σήμανση,
- κανόνες προτεραιότητας,
- θέση στο οδόστρωμα,
- ασφαλή συμπεριφορά απέναντι σε πεζούς,
- βασικές αρχές αμυντικής οδήγησης.

Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης προτείνεται η χορήγηση **Πιστοποιητικού Μικροκινητικότητας**, το οποίο θα εκδίδεται από τη Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών της οικείας Περιφέρειας. Το πιστοποιητικό αυτό δεν θα αποτελεί άδεια

οδήγησης και θα αποτελεί πιστοποίηση ότι ο χρήστης διαθέτει τις ελάχιστες απαραίτητες γνώσεις ασφαλούς κυκλοφορίας.

Άρθρο 76 (Σκοπός της ρύθμισης)

Το Άρθρο 76 ορίζει ως σκοπό την ενίσχυση της προστασίας της δημόσιας υγείας μέσω αυστηρών περιορισμών στην παραγωγή και διακίνηση μη επιτρεπόμενων προϊόντων κάνναβης. Η διάταξη αυτή αποτελεί τη νομική βάση για την παρέμβαση στην αγορά. Θέτει ως κύριο στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και ιδιαίτερα των ανηλίκων από την ανεξέλεγκτη έκθεση σε προϊόντα κάνναβης.

Άρθρο 77 (Αντικείμενο)

Το Άρθρο 77 καθορίζει το νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των μη επιτρεπόμενων προϊόντων κάνναβης, επικαιροποιώντας τους κανόνες και ενισχύοντας τους ελέγχους για την παράνομη παραγωγή και εμπορία. Η διάταξη στοχεύει στον αυστηρό περιορισμό της αγοράς, μετατρέποντας προϊόντα, όπως ο ανθός CBD, από νόμιμα σε μη επιτρεπόμενα.

Προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής, δηλαδή ο καθορισμός των επιτρεπόμενων και μη επιτρεπόμενων μορφών διάθεσης προϊόντων βιομηχανικής κάνναβης. Αποτελεί το εισαγωγικό «κλειδί» για τον διαχωρισμό της βιομηχανικής χρήσης από τη λιανική κατανάλωση.

Άρθρο 78 (Καθολική απαγόρευση λιανικής πώλησης ξηρού ανθού)

Στο Άρθρο 78 προστίθεται παράγραφος 3β στον ν. 4139/2013 (περί ναρκωτικών) που απαγορεύει την παραγωγή, εμπορία και διακίνηση προϊόντων που προορίζονται για κάπνισμα ή άτμιση και περιέχουν τεχνητά προστιθέμενες ψυχοτρόπες ουσίες, στοχεύοντας στα λεγόμενα «ψεκασμένα» προϊόντα. Η διάταξη εξαιρεί τη φαρμακευτική κάνναβη, ενώ παραπέμπει σε αυστηρές ποινικές κυρώσεις για τους παραβάτες.

Η διάταξη απαγορεύει πλήρως τη διάθεση, αγορά και πώληση ακατέργαστου ή επεξεργασμένου **ξηρού ανθού κάνναβης** απευθείας στους καταναλωτές. Ο ανθός μπορεί να διατίθεται **μόνο** για βιομηχανική μεταποίηση. Θα πρέπει να ελεγχθεί αν η διάταξη **να έρχεται σε σύγκρουση με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο** (υπόθεση *Kanavare* του ΔΕΕ), το οποίο προστατεύει την ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων CBD που παράγονται νόμιμα στην Ε.Ε.

Άρθρο 79 (Ορισμός επιτρεπόμενων τελικών προϊόντων)

Το Άρθρο 79 τροποποιεί τον ν. 4139/2013, ορίζοντας ως νόμιμα εμπορεύσιμα προϊόντα κάνναβης μόνο τα μεταποιημένα προϊόντα με THC κάτω από 0,3%, αποκλείοντας ρητά τον αποξηραμένο ανθό CBD (CBD flower). Η διάταξη αυτή, που απαγορεύει ουσιαστικά τους ανθούς, επικρίνεται για σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις στην αγορά, σύγκρουση με το δίκαιο της Ε.Ε. (απόφαση *Kanavare*) και κίνδυνο ενίσχυσης της μαύρης αγοράς.

Επιτρέπει τη λιανική πώληση μόνο μεταποιημένων προϊόντων (π.χ. έλαια, καλλυντικά, τρόφιμα), υπό την προϋπόθεση ότι η περιεκτικότητα σε THC δεν υπερβαίνει το νόμιμο όριο (0,3%) και φέρουν σωστή επισήμανση.

Αν και αφήνει «παράθυρο» επιβίωσης για τα έλαια και τα καλλυντικά, οι αυστηρές προδιαγραφές σήμανσης και οι γραφειοκρατικές εγκρίσεις αναμένεται να καθυστερήσουν ή να μπλοκάρουν την τροφοδοσία της αγοράς.

Άρθρο 80 (Περιορισμοί στα σημεία πώλησης - Lockout)

Το Άρθρο 80 του νομοσχεδίου τροποποιεί τον ν. 5302/2026 απαλείφοντας συγκεκριμένες αναφορές σε περιεκτικότητες THC και CBD, ορίζοντας πλέον ως αποκλειστικά σημεία πώλησης προϊόντων κάνναβης τα ειδικά αδειοδοτημένα καταστήματα και τα φαρμακεία. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί συνέπεια της απαγόρευσης του ακατέργαστου ανθού (Άρθρο 79).

Η διάταξη απαγορεύει ρητά την πώληση προϊόντων κάνναβης από **περίπτερα, μίνι μάρκετ και αυτόματους πωλητές**. Τα προϊόντα θα διατίθενται αποκλειστικά από

εξειδικευμένα καταστήματα. Θετικό βήμα ως προς τον έλεγχο της ηλικίας των αγοραστών (ώστε να μην αγοράζουν ανήλικοι από αυτόματους πωλητές).

Άρθρο 81 (Αυστηρότεροι κανόνες αδειοδότησης)

Στην παρ. 1 του άρθρου 48 του ν. 5302/2026 (Α' 78), περί διαδικασίας αδειοδότησης και λειτουργίας των επιχειρήσεων εμπορίου προϊόντων κάνναβης, προστίθεται περ. η) Το Άρθρο 81 του σχεδίου νόμου 5302/2026 εισάγει αυστηρότερους κανόνες για την αδειοδότηση καταστημάτων κάνναβης, απαιτώντας επιπλέον δικαιολογητικά. Διακρίνεται απουσία μεταβατικών προβλέψεων, για τα ήδη αδειοδοτημένα λειτουργούντα καταστήματα.

Άρθρο 82 (Μηχανισμός ελέγχων και εποπτεία)

Το Άρθρο 82 τροποποιεί τον ν. 5302/2026, όπου στο τέλος της παρ. 2 του άρθρου 50 του ν. 5302/2026 (Α' 78), περί ελέγχου παραβάσεων των επιχειρήσεων εμπορίου προϊόντων κάνναβης, προστίθενται οι λέξεις «ή για τον εντοπισμό προϊόντων που παράγονται, διατίθενται ή διακινούνται κατά παράβαση της παρ. 3B του άρθρου 1 του ν. 4139/2013 (Α' 74)», επεκτείνοντας τους επιτόπιους ελέγχους στις επιχειρήσεις κάνναβης για τον εντοπισμό παράνομων, «ψεκασμένων» ή τεχνητά επεξεργασμένων προϊόντων με ψυχοτρόπο δράση. Η διάταξη στοχεύει στην εντατικοποίηση της καταστολής συνθετικών κανναβινοειδών, ενισχύοντας τους μηχανισμούς δίωξης.

Άρθρο 83 (Επιβολή και ποινικών κυρώσεων)

Το Άρθρο 83 τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 51 του ν. 5302/2026, αυστηροποιώντας το νομικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις εμπορίου προϊόντων κάνναβης. Η παράνομη διάθεση ή διακίνηση προϊόντων από τις επιχειρήσεις αυτές τιμωρείται πλέον ποινικά με τις ποινές του άρθρου 20 του ν. 4139/2013, ανεξάρτητα από τυχόν διοικητικές κυρώσεις.

Οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. στην παρούσα αξιολόγηση, όπως και σε αντίστοιχες πρόσφατες γνωμοδοτήσεις συγκλίνουν στην ανάγκη για ένα σύγχρονο κοινωνικό μοντέλο, με συμπεριληπτικούς κανόνες για τη συμμετοχή στο κοινωνικό πλεόνασμα με όρους ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης που θα εστιάζει στις ανάγκες των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Η επιτυχία της κοινωνικής πολιτικής δεν εξαρτάται μόνο από την επίτευξη αριθμητικών στόχων (πχ μείωση δεικτών φτώχειας/ανισότητας), αλλά και από την διασφάλιση της δίκαιης μετάβασης σε ένα νέο περιβάλλον που περιλαμβάνει τις σύγχρονες προκλήσεις που αναφέραμε στο εισαγωγικό σκέλος της γνωμοδότησης.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά ότι το νομοσχέδιο του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας περιέχει πολύ σημαντικές και καινοτόμες ρυθμίσεις για την κοινωνική πολιτική στην χώρα μας, οι οποίες προτείνεται να συμπληρωθούν από ένα φάσμα ολιστικής προσέγγισης των επίμαχων ζητημάτων που θίγει το νομοσχέδιο.

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση πολιτικών ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, τη διεύρυνση του αριθμού των δικαιούχων, την υποστήριξη των τοπικών κοινωνιών και αρχών για την προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, καθώς και η επέκταση των παροχών καθολικά στους δικαιούχους, χωρίς το κίνδυνο του κοινωνικού στίγματος.

Η ΟΚΕ έχει διατυπώσει στο πρόσφατο παρελθόν γνωμοδοτήσεις τόσο για τα θέματα κοινωνικής πολιτικής για τη στέγαση¹³, όσο και για τα θέματα βιώσιμης μικροκινητικότητας¹⁴, ενώ όλες οι γνωμοδοτήσεις της εκπονούνται υπό το πρίσμα αξιολόγησης των κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών των νομοθετικών ρυθμίσεων.

¹³ Γνώμη 344, https://oke.gr/sites/default/files/344-oke-gnomi_protovoylias-stegastiko_zitima.pdf

¹⁴ Γνώμη 338, https://oke.gr/sites/default/files/338_-oke-gnomi-sh.n_yp._ypod._metaf._-neo_kyrotiko_plaisio_kok.pdf

Παρακάτω σταχυολογούνται οι σημαντικότερες επίκαιρες προτάσεις της Ο.Κ.Ε., σε 5 διακριτές ενότητες, σύμφωνα και με τα κύρια μέρη του νομοσχεδίου (παρεμβάσεις για ΑμεΑ, Πολιτικές πρώιμης παρέμβασης, Στεγαστική κοινωνική πολιτική, βελτίωση της βιώσιμης κινητικότητας, ρυθμίσεις για εμπορική διάθεση προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης) με βάση και προηγούμενες γνωμοδοτήσεις που έχουν εκδοθεί σε σχετικά πεδία.

1) ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑμεΑ

- ❖ Καθολική εφαρμογή των προνοιακών παροχών και άλλων υποστηρικτικών λειτουργιών, ανεξάρτητα από το εισόδημα, διότι εδώ αξιολογείται μια συγκεκριμένη κατάσταση και όχι το χρηματοοικονομικό/ περιουσιακό υπόβαθρο του δικαιούχου
- ❖ Εισαγωγή του θεσμού του «προσωπικού φροντιστή» για άτομα όλων των κατηγοριών και ηλικιών με βάση τις επιστημονικές ενδείξεις για υποστήριξη της καθημερινότητας αυτών των ατόμων και την ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

2) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΩΙΜΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

- ❖ Διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος καθολικής αξιολόγησης οικογενειακού περιβάλλοντος από ειδικούς επιστήμονες (κοινωνικούς λειτουργούς κλπ) από την γέννηση των παιδιών και μετά, με καταγραφή ειδικών δεικτών σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και τις διεθνείς καλές πρακτικές
- ❖ Δημιουργία μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης, με σκοπό την ανάδειξη των προβλημάτων αλλά και την αποφυγή του στίγματος για όσες περιπτώσεις απαιτείται πρώιμη παρέμβαση
- ❖ Κοινά προγράμματα εκπαίδευσης και στήριξης για εκπαιδευτικούς και γονείς

3) **ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Στην υπ. Αριθμ. 344 Γνώμη της ΟΚΕ με τίτλο «Προκλήσεις και προοπτικές διασφάλισης οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης στην Ελλάδα», η Ο.Κ.Ε. είχε διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις για την άμβλυνση των επιπτώσεων από το υψηλό κόστος στέγασης. Σχετικά με την κοινωνική πολιτική στέγης, η Ο.Κ.Ε. επισήμανε τα εξής ειδικά ζητήματα πολιτικών:

- **Ανάπτυξη του Θεσμού της Κοινωνικής Κατοικίας**

- ❖ Για την εξασφάλιση και αποτελεσματική διαχείριση ενός επαρκούς αποθέματος κοινωνικής κατοικίας σε όλη τη χώρα (αστικά κέντρα και περιφέρεια) απαιτούνται συνέργειες μεταξύ του κεντρικού κράτους, των επιμελητηρίων, της αυτοδιοίκησης ενώ επικουρικά θα μπορούσε να συνεισφέρει η ανάπτυξη του κοινωνικού μη κερδοσκοπικού ιδιωτικού τομέα.
- ❖ Με βάση τη λειτουργία ενός σύγχρονου θεσμού διαχείρισης ακινήτων προτείνεται μέρος της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου να διατίθεται προς ανάπτυξη του θεσμού της Κοινωνικής κατοικίας, ενδεικτικά:
 - Κατασκευή/ ανακαίνιση και απόδοση κατοικιών, σε νέους για ορισμένο αριθμό ετών με βάση εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια και επιστροφή μετά την πάροδο λχ 7 ετών (μη δυνατότητα μεταβίβασης)
 - Πολιτικές σταθερών επιτοκίων στεγαστικών δανείων και επιδότησης διαφοράς για την αγορά πρώτης κατοικίας από εργαζόμενους, επαγγελματίες, νοικοκυριά
 - Προγράμματα επιδότησης μισθωμάτων για την κάλυψη στεγαστικού κόστους για οικογένειες και άτομα με χαμηλό εισόδημα (για ορισμένα έτη πχ 3)
 - Αξιοποίηση υφιστάμενου αποθέματος ακίνητης περιουσίας για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών στα κέντρα των πόλεων για ανέργους, ή όσων διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας με θεσμοθέτηση κοινωνικού ενοικίου σε περιπτώσεις μεγάλης αύξησης των μισθωμάτων

Σχετικά με την αξιοποίηση των στρατοπέδων, απαιτείται πλήρης πολεοδόμηση του χώρου και ένταξης του στο εν γένει οικιστικό ιστό (σύγχρονο παράδειγμα το ΑΡΚΑΔΙΚΟ ΧΩΡΙΟ που ανέλαβε να κάνει η ΔΕΠΟΣ).

- **Ειδικές Πολιτικές για Ευάλωτες και Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες**

- ❖ Κίνητρα στέγασης και μετεγκατάστασης νέων σε κέντρα πόλεων και ύπαιθρο
- ❖ Επιτάχυνση των ευεργετικών ρυθμίσεων σχετικά με τη δυνατότητα ευπαθών ομάδων πληθυσμού και ΑμεΑ να έχουν πρόσβαση σε κτήρια και κατοικίες τα οποία δεν έχουν ανελκυστήρες (αδειοδότηση κατασκευής χωρίς την συναίνεση όλων των ενοίκων)
- ❖ Αξιοποίηση πόρων Ευρωπαϊκών Ταμείων για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών σε μετακληθέντες εργαζόμενους τρίτων χωρών/ σε πρόσφυγες και μετανάστες οι οποίοι δικαιούνται ασύλου και προσωρινής παραμονής
- ❖ Παροχή κινήτρων με ανταποδοτικό χαρακτήρα σε ιδιώτες/εργοδότες για το σχεδιασμό, τη διαμόρφωση και την ανακαίνιση παλαιών και κατασκευή σύγχρονων χώρων και κατοικιών για τη στέγαση των εποχικών υπαλλήλων
- ❖ Συνεργασία τοπικής αυτοδιοίκησης με ιδιωτικούς φορείς για εκπόνηση κοινωφελών προγραμμάτων κάλυψης στεγαστικών αναγκών, ιδιαίτερα σε αγροτικές και τουριστικές περιοχές, με έμφαση στις ανάγκες μονογονεϊκών, νέων, εποχικών υπαλλήλων, μεταναστών και δημόσιων λειτουργών

4) ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ❖ Διατήρηση της υποχρεωτικής ασφάλισης

Η πρόβλεψη για υποχρεωτική ασφάλιση αστικής ευθύνης αποτελεί τη σημαντικότερη διάταξη του σχεδίου νόμου και πρέπει να διατηρηθεί χωρίς εξαιρέσεις. Η ασφαλιστική κάλυψη προστατεύει τους χρήστες των Ε.Π.Η.Ο., τους πεζούς και όλους τους χρήστες του οδικού δικτύου, εξασφαλίζοντας ότι σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος θα υπάρχει δυνατότητα αποζημίωσης για σωματικές βλάβες και υλικές ζημιές.

- ❖ Διατήρηση του ηλικιακού ορίου των 17 ετών

Το προτεινόμενο ηλικιακό όριο κρίνεται ορθό και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ασφαλούς συμμετοχής στην κυκλοφορία. Η χρήση Ε.Π.Η.Ο. στο δημόσιο οδικό δίκτυο απαιτεί υπευθυνότητα, ωριμότητα και γνώση βασικών κανόνων κυκλοφορίας, στοιχεία που δεν μπορούν να θεωρηθούν δεδομένα σε μικρότερες ηλικίες. Η κατάργηση της προηγούμενης «γκρίζας ζώνης» αποτελεί επίσης ιδιαίτερα θετική εξέλιξη, καθώς ενισχύει την ασφάλεια δικαίου και διευκολύνει τους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

❖ Θεσμοθέτηση Πιστοποιητικού Μικροκινητικότητας

Προτείνεται η δημιουργία ενός νέου θεσμού με την ονομασία «Πιστοποιητικό Μικροκινητικότητας», το οποίο θα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κυκλοφορία Ε.Π.Η.Ο. στο δημόσιο οδικό δίκτυο. Η απόκτησή του θα προϋποθέτει:

- παρακολούθηση θεωρητικής εκπαίδευσης διάρκειας τουλάχιστον εννέα (9) ωρών,
- επιτυχή ολοκλήρωση θεωρητικής αξιολόγησης,
- καταχώριση του χρήστη στο σχετικό ηλεκτρονικό μητρώο.
- Η εκπαίδευση θα πραγματοποιείται από αδειοδοτημένα Κέντρα Θεωρητικής Εκπαίδευσης Οδηγών και θα καλύπτει βασικές διατάξεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, τη σήμανση, τη σηματοδότηση, τους κανόνες προτεραιότητας, τη θέση στο οδόστρωμα και τις αρχές ασφαλούς οδήγησης.
- Η πρόταση αυτή δεν δημιουργεί ένα νέο δίπλωμα οδήγησης, αλλά διασφαλίζει ότι κάθε χρήστης διαθέτει τις ελάχιστες γνώσεις που απαιτούνται για να κινηθεί με ασφάλεια στο δημόσιο οδικό δίκτυο.

❖ Δημιουργία Εθνικού Μητρώου Ε.Π.Η.Ο.

Προτείνεται η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου στο οποίο θα καταχωρίζονται: τα στοιχεία των χρηστών που έχουν λάβει Πιστοποιητικό Μικροκινητικότητας, τα στοιχεία των Ε.Π.Η.Ο. που κυκλοφορούν νόμιμα, το μοναδικό αναγνωριστικό κάθε οχήματος, η ασφαλιστική του κάλυψη.

Η ύπαρξη ενός τέτοιου μητρώου θα διευκολύνει τους ελέγχους και θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της νομοθεσίας.

❖ Υποχρεωτική ταυτοποίηση όλων των Ε.Π.Η.Ο.

Προτείνεται όλα τα Ε.Π.Η.Ο. που κυκλοφορούν στο δημόσιο οδικό δίκτυο να φέρουν ειδική πινακίδα κυκλοφορίας μικρών διαστάσεων ή άλλο μοναδικό αναγνωριστικό, το οποίο θα καθοριστεί με υπουργική απόφαση. Η πρόταση αυτή θα επιτρέψει: την αναγνώριση των οχημάτων σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος, την αναζήτηση οδηγών που εγκαταλείπουν τον τόπο του συμβάντος, την επιβεβαίωση της ασφαλιστικής κάλυψης, τη βεβαίωση παραβάσεων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων ελέγχου.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η ταυτοποίηση ενόψει της εγκατάστασης των νέων καμερών παραβίασης ερυθρού σηματοδότη από την Περιφέρεια Αττικής και των έξυπνων συστημάτων ηλεκτρονικής επιτήρησης που προωθεί το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών. Η ίση εφαρμογή της νομοθεσίας προϋποθέτει ότι όλα τα οχήματα που χρησιμοποιούν το δημόσιο οδικό δίκτυο μπορούν να αναγνωριστούν όταν παραβιάζουν τους κανόνες κυκλοφορίας ή εμπλέκονται σε τροχαίο ατύχημα.

❖ Κυκλοφορία στο Πρωτεύον Αστικό Οδικό Δίκτυο

Προτείνεται να εξεταστεί η απαγόρευση κυκλοφορίας των Ε.Π.Η.Ο. στο Πρωτεύον Αστικό Οδικό Δίκτυο (ΠΑΟΔ), ανεξάρτητα από το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας. Το επίπεδο επικινδυνότητας μιας οδού καθορίζεται όχι μόνο από το όριο ταχύτητας, αλλά και από τον κυκλοφοριακό φόρτο, τον αριθμό λωρίδων, τη συμμετοχή βαρέων οχημάτων, τη λειτουργία λεωφορειολωρίδων, τη συνολική γεωμετρία της οδού.

Η συνύπαρξη Ε.Π.Η.Ο. με βαρέα οχήματα και έντονη κυκλοφορία αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα σοβαρών τροχαίων ατυχημάτων.

❖ Πρόβλεψη ειδικών ρυθμίσεων για την εκπαίδευση και χρήση ΕΠΗΟ/ πατίνια/ σκούτερ/ ποδήλατα και σε χώρους κίνησης πεζών (πεζοδρόμια, παιδικές χαρές, ειδικοί χώροι για παιδιά, πλατείες και άλλα)

- ❖ Ειδική εκπαίδευση και ένταξη στα σχολικά περιγράμματα μαθημάτων για την κυκλοφοριακή αγωγή και τη χρήση ελαφρών οχημάτων (ΕΠΗΟ).
- ❖ Διαβάθμιση παραβάσεων μικροκινητικότητας με βάση τον κίνδυνο και την επικινδυνότητα.
- ❖ Ξεκάθαρη ιεράρχηση των χρηστών του οδικού δικτύου με βάση την ευαλωτότητα.
- ❖ Οι νέοι δρόμοι στις αστικές περιοχές θα πρέπει να διαθέτουν ποδηλατόδρομο ή λωρίδα μικροκινητικότητας, με σαφείς προδιαγραφές για το πλάτος, την ασφάλεια και τη διασύνδεση των ποδηλατοδρόμων με το υπόλοιπο οδικό δίκτυο. Σε περιπτώσεις ανακατασκευής οδών, θα πρέπει να γίνεται πρόβλεψη για την ένταξη ποδηλατοδρόμων, εκτός αν τεκμηριώνεται αντικειμενικά η αδυναμία εφαρμογής.

5) ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ

- ❖ Αυστηρό πλαίσιο για την προστασία ανηλίκων από τη χρήση προϊόντων ή υποπροϊόντων με ψυχοτρόπο δράση
- ❖ Διευκόλυνση χρήσης προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης από άτομα που χρήζουν αντίστοιχης αγωγής (πχ για βελτίωση πόνου, για υποχώρηση συμπτωμάτων, αυτοάνοσες περιπτώσεις και άλλα), σύμφωνα με την επιστημονική βιβλιογραφία
- ❖ Διαβούλευση με φορείς εκπροσώπησης για τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων κάνναβης, για την περιεκτικότητα και την διαδικασία αδειοδότησης, ώστε να διασφαλιστούν η δημόσια υγεία, οι θέσεις εργασίας και η παραγωγική ικανότητα του κλάδου, στον οποίο έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dunst, C.J., Espe-Sherwindt, M. (2016). Family-Centered Practices in Early Childhood Intervention. In: Reichow, B., Boyd, B., Barton, E., Odom, S. (eds) Handbook of Early Childhood Special Education. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28492-7_3
- Dunst, C. J., Trivette, C. M., & Hamby, D. W. (2010). Influences of family-systems intervention practices on parent-child interactions and child development. TOPICS IN EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION, 30(1), 3–19. <https://doi.org/10.1177/0271121410364250>
- Dunst, C. J., & Trivette, C. M. (1994). What is effective helping? In C. J. Dunst, C. M. Trivette, & A. G. Deal (Eds.), Supporting and strengthening families: Methods, strategies and practices (Vol. 1, pp. 12-27). Cambridge, MA: Brookline Books
- Eurostat. (2025). HOUSING COST OVERBURDEN RATE BY DEGREE OF URBANISATION (Dataset tespm140). European Commission. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm140/default/table?lang=en>
- Global Property Guide. (2026, Ιανουάριος). GREECE'S RESIDENTIAL PROPERTY MARKET ANALYSIS 2026. <https://www.globalpropertyguide.com/europe/greece/price-history>.
- Guy-Evans, O. (2024, January 17). BRONFENBRENNER'S ECOLOGICAL SYSTEMS THEORY. Simply Psychology. simplypsychology.org
- Guralnick, M. (2011). Why Early Intervention Works: A Systems Perspective. *Infants & Young Children*, 24(1), 6–28. <https://doi.org/10.1097/IYC.0b013e3182002cfe>
- Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900–1902. https://www.researchgate.net/publication/6974430_Skill_Formation_and_the_Economics_of_Investing_in_Disadvantaged_Children
- Hellenic Foundation for European and European Disability Forum. (2025). EDF RESOLUTION: THE RIGHT TO AFFORDABLE AND ACCESSIBLE HOUSING FOR PERSONS WITH DISABILITIES. <https://www.edf-feph.org/publications/edf-resolution-the-right-to-affordable-and-accessible-housing-for-persons-with-disabilities/>
- Housing Europe. (2025). THE STATE OF HOUSING IN THE EU 2025: GREECE PROFILE. https://www.housingeurope.eu/wp-content/uploads/2025/10/greece_the_state_of_housing_in_the_eu_2025_digital-1.pdf
- Inclusion Europe. (2025). AFFORDABLE HOUSING PLAN: WHAT IT MEANS FOR PEOPLE WITH INTELLECTUAL DISABILITIES AND THEIR FAMILIES. <https://www.inclusion.eu/affordable-housing-plan-what-it-means-for-people-with-intellectual-disabilities-and-their-families>.
- Le Borgne, S. (2023), RE-SCALING TERRITORIAL STIGMATIZATION: The Construction and Negotiation of 'Declining Medium-Sized Cities' as a Stigmatizing Imaginary in France. *Int. J. Urban Reg. Res.*, 47: 975-994. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.13206>
- Leventis, X. (2025). THE HOUSING CRISIS IN GREECE AND THE EU: DATA AND POLICIES (European Economy Policy Briefs Special Edition No. 8/2025).
- Maloutas, T., & Siatitsa, D. (2025). *The housing problem in the European Union and Greece: Key dimensions and policy responses* (European Economy Policy Briefs No. 8/2025). [Hellenic Foundation for European and Foreign Policy \(ELIAMEP\)](https://www.hellenicfoundation.eu/publications/the-housing-problem-in-the-european-union-and-greece-key-dimensions-and-policy-responses).

National Research Council & Institute of Medicine. (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. J. P. Shonkoff & D. A. Phillips (Eds.). National Academies Press. <https://www.nationalacademies.org/publications/9824>

Sameroff, A. J. (Ed.). (2009). *The transactional model of development: How children and contexts shape each other*. American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/11877-000>

Wacquant, L. (2008). *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality*. Polity Press. https://scholar.archive.org/work/ego5w6mvqrht5gixoe3xf3kvka/access/wayback/https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/download/5849/4940

Μπόκας, Α. (2026). «Στεγαστικό ζήτημα και πολιτικές επίλυσής του», Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, No 38. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
<https://imegsevee.gr/%ce%b4%ce%b7%ce%bc%ce%bf%cf%83%ce%b9%ce%b5%cf%8d%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82/stegastiko-zitima-kai-politikes-epilysis-tou/>